KAPELMESTEREN

MEDLEMSBLAD FOR DANSK KAPELMESTERFORENING

HUSK ÅRETS GENERALFORSAMLING ONSDAG D.18. APRIL KL.16.00.

Læs mere side 4

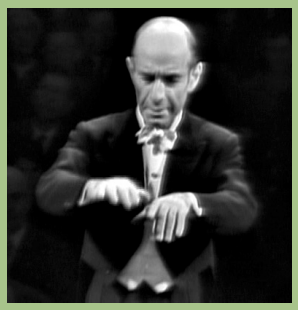

OPLEVELSER MED WIENER PHILHARMONIKERNE

fortalt af John Ehde side 16

LÆS OM STEINBERGS NYE NODEPROGRAM DORICO

side 15

LEONARD BERNSTEIN 100 ÅR

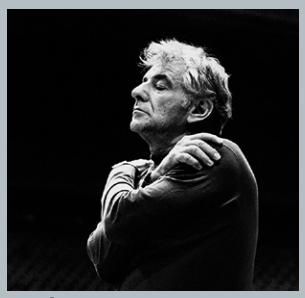

side 12

LÆS OM GRETHE KOLBE

DEN FØRSTE DANSKE KVINDELIGE ORKESTERDIRIGENT

side 6

68

FORÅR 2018

NYT OM MEDLEMMER
NYT FRA FORENINGEN
NYHEDER *ved Bodil Heister*

RUNDE FØDSELSDAGE

3. april	Adam Faber	65 år
9. april	Per Silfverberg Hyttel	60 år
10. april	Ancher Grøn	75 år
11. april	Jakob Bro	40 år
22. april	Jan Kaspersen	70 år
7. maj	Lotte Anker	60 år
16. maj	Ole Lindgreen	80 år
4. juni	Mike Cholewa	60 år

Dansk Kapelmesterforening ønsker hjertelig tillykke

GENINDMELDT

Arne Balk-Møller

CHEFDIRIGENT

Michael Schønwandts kontrakt som chefdirigent er blevet forlænget for Opéra Orchestre National i Montpellier i Frankrig indtil 2021.
Han vil dirigere mindst en operaproduktion og fire symfoniske koncerter hver sæson.
I den nuværende sæson 2017/18 vil Michael Schønwandt i Montpellier bl.a. lede koncerter med prestigefyldte solister som Nelson Freire, Victoria Mullova og Edgar Moreau. Derudover dirigerer han Brittens War Requiem, Rossinis Italienerinden i Algier, Griegs Peer Gynt og Verdis Nabucco, foruden CD-indspilninger.
Se www.opera-orchestre-montpellier.fr eller Facebook: Opéra Orchestre national Montpellier Occitanie

CHEFDIRIGENT

Thomas Dausgaard har fornyet sin kontrakt som chefdirigent for BBC Scottish Symphony Orchestra frem til 2022. Dausgaard har siden 2016 været chef for orkestret, der er resident i City Halls i Glasgow, og sammen giver de koncerter på BBC Proms, på Edinburgh International Festival og på internationale turneer, senest i efteråret 2017 bl.a. i Wiens Musikverein.
Derudover er Thomas udnævnt til Music Director for Seattle Symphony, hvor han tiltræder i 2019. Han er den første danske Music Director i USA. Samtidig bliver han æresdirigent for Det Svenske Kammerorkester efter 22 år som chefdirigent.
Han er desuden æresdirigent for DR Symfoniorkestret og Orchestra della Toscana.

STUDENTERSANGFORENINGEN

Jørgen Fuglebæk har dirigeret Studenter-Sangforeningen i 25 år og har dermed 25 års jubilæum.
Koret er stiftet i 1839 og er et af Danmarks allerældste ensembler med en musikalsk tradition helt tilbage til guldalderen i 1800-tallet.
Koret optræder ved koncerter, akademiske højtideligheder på Københavns Universitet, koncertrejser, officielle begivenheder og ikke sjældent i.f.m. kongelige arrangementer.
De seneste 25 år er koret vokset betydeligt fra 25 til nu omkring 70 aktive mænd og fremstår således i fin form.

NYT PROFESSORAT I RYTMISK KOMPOSITION OG LEDELSE AF BIGBAND

Jens Christian "Chappe" Jensen bliver ny professor ved Det Jyske Musikkonservatorium
Jens Christian er 60 år, saxofonist og bigband leder, hyperaktiv blæksprutte og sindig vestjyde i én person - og nu også professor ved Det Jyske Musikkonservatorium i disciplinen: "Komposition og ledelse af Big Band og store ensembler".
Han spillede i en årrække med Klüvers Big Band og har også både komponeret og arrangeret for orkestret og også for bl.a. DR's Big Band. I 2001 stiftede han "Blood Sweat Drum + Bass" bigband med en stærkt udvidet rytmegruppe (bl.a. tre trommesæt).

NY LEDER AF DIRIGENTSEKTIONEN I STAVANGER

Efter den norske dirigent Trond Korsgaards pludselige død i december, er Peter Ettrup Larsen blevet konstitueret som leder af dirigentsektionen ved Universitetet i Stavanger.
Ud over at have en velfungerende dirigentklasse er universitetet også markedsførende indenfor digital dirigentundervisning.

LILLE SKIVEREN I SKAGEN

1 uges ophold for kun 1.500,- pr uge for medlemmer af Dansk Kapelmesterforening kan lejes i uge 23 (1.-8. juni) og uge 24 (8.-15. juni) 2018.
Foreningen har sammen med Dansk Kunstnerråds øvrige fraktioner andel i Jens Otto Krags sommerbolig Lille Skiveren ved Skagen tæt på Vesterhavet. Huset har plads til 8-10 overnattende, er veludstyret med sauna og klaver, og det er et godt sted, hvis man vil øve med sin trio eller kvartet.
Foreningen udlejer en af ugerne til vore medlemmer, fortrinsvis til fagrelaterede formål.
Der vil blive trukket lod blandt de indkomne ansøgninger.
Deadline 10. april
Send ansøgning til sekretæren.

CITAT AF BERNSTEIN

Da Leonard Bernstein i New York Times blev bedt om at forholde sig til indvendinger mod sit tonesprog, som, adskillige kritikere fandt, bestod af for mange "lånte fjer", svarede han:
"Jeg accepterer med stolthed betegnelsen *eklektiker,* fordi det sætter mig lige ind i det største selskab af alle, der rummer Stravinsky og Beethoven og alle de andre".

Mindeord om Svend Kragelund, der døde 15. december 2017 - 70 år gammel.

Svend voksede op i Aalborg, hvor han begyndte sin musikkarriere med at spille tuba i FDF.
Hans far viste ham forskellige partiturer, og Svend konstaterede, at valdhornstemmerne var meget mere spændende, så han skiftede instrument.
Svend studerede derefter horn på Det Nordjyske Musikkonservatorium i Aalborg fra 1964-1968.
I 1968 konkurrerede han sig ind i Den Kgl. Livgardes Musikkorps samtidig med, at han studerede hos Ingbert Michelsen og hornist Helge Nielsen.
Han blev medlem af Det Kgl Kapel i 1974 og til 1997.
Svend var meget aktiv hele livet igennem og studerede direktion, spillede kammermusik, var kunstnerisk- og administrerende leder af DAMUs ungdomskurser på Vesterlund samt kunstnerisk leder i Tivoli Garden.
Han var dirigent for både brassband, harmoniorkester og symfoniorkester.
Han skrev den første danske bog om *Hornskole for ventilhorn* og bogen *Facts og ensemblespil for messing.*

Svend var medlem af Dansk Kapelmesterforening siden 1999.

LÆS i *dette nummer*

NYT FRA FORENINGEN....side 2
NYE MEDLEMMER....side 4
KAPELMESTERENS KLUMME....side 5
FORMANDEN MENER....side 5
GRETHE KOLBE, DANMARKS FØRSTE KVINDELIGE DIRIGENT....side 6
PRISER UDDELT VED 80 ÅRS JUBILÆET....side 8-9
JUBILÆUMSFESTEN....side 10
BØGER FRA HYLDEN....side 11
LEONARD BERNSTEIN, 100 ÅR....side 12
NODEPROGRAM DORICO....side 15
OPLEVELSER MED WIENER PHILHARMONIKERNE....side 16
FORTIDENS MESTRE....side 19
JAZZKLUMMEN....side 20
MEDLEMMERNE ANBEFALER....side 20
MILITÆRMUSIKKENS TILSTAND....side 21
MEDLEMMERNE ANBEFALER....side 21
OM LEDELSE....side 22
NYE UDGIVELSER....BAGSIDEN

Dansk Kapelmesterforenings hjemmeside:
www.kapelmesterforening.dk

Dansk Kapelmesterforenings kontor:
Sankt Hans Torv 26, 5.
2200 København N

NB! Breve til sekretæren (legatansøgninger m.m.) og kassereren bedes sendt direkte til deres adresser.

Formand: Jesper Grove Jørgensen
Strandvejen 611 B, 2930 Klampenborg
Tlf.: 3963 8151
formand@kapelmesterforening.dk

Næstformand: Henrik Vagn Christensen
Robert Jacobsens Vej 81, 4.tv.
2300 København S Tlf.: 2169 1286
henrikvagn@post.tele.dk

Kasserer: Peder Kragerup
Gersonsvej 31, 2900 Hellerup
Tlf.: 3962 3074 Mobil: 2219 2034
kasserer@kapelmesterforening.dk

Sekretær og Redaktør: Bodil Heister
Strandboulevarden 40, 3.th.
2100 København Ø Tlf.: 3538 4758
sekretaer@kapelmesterforening.dk

Bestyrelsesmedlem: Jonas Johansen
Dronningensgade 79, 4., 1420 København K
Tlf.: 3296 1108 Mobil: 4089 9930
jj@jonasjohansen.dk

Suppleanter: Jonas Viggo Pedersen
og Michael Bojesen

Næste blad udkommer
Sommer 2018
Deadline 10. april

Layout: JC Di Cervello,
ISSN: 1902-3219
Oplag 315

NYE medlemmer

ved Bodil Heister

DENNIS ANDERSEN
40 år

er dirigent, arrangør, komponist og diplomuddannet trompetist fra Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Dennis er oprindelig fra Vordingborg og har dirigeret blæseorkestre i mere end 25 år.

Til daglig er han ansat som musikdirigent i forsvaret. Han overtog pladsen som musikdirigent for Søværnets Tamburkorps efter Peter Harbeck i 2015. I spidsen for Søværnets Tamburkorps gør Dennis stor brug af sine evner for både direktion, arrangering og komposition og ikke mindst sin store erfaring og viden inden for instruktion af slagtøjs- og messingensembler. Brassbanddirektion er hans spidskompetence, men han har ofte dirigeret alle mulige slags orkestre, både symfoniorkestre, bigbands, harmoniorkestre og hornorkestre og bliver hyppigt brugt som instruktør og dirigent i både ind- og udland.
Derudover kunne Dennis, ud over sin 40 års fødselsdag i 2017, fejre sit 25 års jubilæum som brassband-dirigent.
Når Dennis ikke arbejder, bruger han det meste af sin tid sammen med familien og deres nye hus og have i Boeslunde ved Slagelse.

HENRIK SVENNING
54 år

er dirigent, konsulent, produktionsleder og slagtøjsspiller. Han er uddannet på Det Jyske Musikkonservatorium i 1994 i slagtøj og ensembleledelse.
Han er ansat som produktionsleder og kapelmester på Jysk Musikteater, der egenproducerer musicals og koncerter.
Henrik debuterede i 2000 som symfonisk dirigent ifm. nytårskoncerter i Silkeborg, hvor han siden har haft det musikalske ansvar for koncerterne.
Og endnu en debut på Aarhus Teater i 2000 som afløser på *Piraterne fra Penzance* i samarbejde med Mogens Dahl, og han har siden dirigeret 5 forestillinger på teatret.
Han har de sidste tre år i samarbejde med Aalborg Symfoniorkester stået i spidsen for TV 2's *Alletiders juleshow,* som er optaget i Musikkens Hus.

Henrik har studeret NLP og ID-terapi samt ledelse på Scenekunstens Uddannelsescenter og har siden 2004 været medejer af konsulentfirmaet Glüsing og Svenning, der arbejder inden for musiske events, foredrag og kreative processer.
Henrik bor i Århus og er gift med Charlotte.

Reserver onsdag d.18. april kl.16.00 til DANSK KAPELMESTER-FORENINGS GENERAL-FORSAMLING

I år er det på det skønne skib Oranje i Nyhavn 65 A, 1051 København K.

Der er ingen besværlige trapper, man går direkte ind i båden!

Indkaldelse bliver udsendt på mail først i april.

Skibet Oranje blev bygget i Holland 1898 og kom til Danmark i 1931. Det sejlede som lastskib, en såkaldt "Havets husmand" med stykgods, korn og foderstoffer og ikke mindst gødning frem til 1967, hvor den blev oplagt i Svendborg.
I 1980'erne påbegyndtes ombygning og indretning af Oranje som restaurant og anløb i Svendborg Havn, hvor den i 22 år blev en landskendt attraktion.
Oranje er det fjerdeældste veteranskib i den danske handelsflåde, og er i dag i så ekstraordinær god stand, at det uden videre vil kunne pryde horisonten i endnu 100 år.
I sommeren 2016 lagde Oranje til kaj ved Nyhavn efter grundige og positive forberedelser af By og Havn samt Københavns Kommune.
Derved er Oranje blevet en del af den helt nyrestaurerede "ydre del" af Nyhavn.

SÅ ER VI KOMMET IND I ET NYT ÅR

- og 2018 begyndte med den gode nyhed fra kulturministeren om, at idéen om at udskille DR SymfoniOrkestret og Koncerthuset fra DR ikke ville være en del af regeringens kommende medieudspil.
Efter næsten et år er truslen om at sammenlægge DR SymfoniOrkestret og Det Kgl. Kapel dermed forsvundet - for nærværende. To af landets ældste orkestre med en betydning i samfundet og en akkumuleret erfaring, der rækker langt udover den enkelte musiker, var i akut fare.
Man må have lov til at drage et meget dybt lettelsens suk - men juble? Nej.

Tænk, at en så destruktiv, uigennemtænkt idé med meget tydelige politiske undertoner kan få lov til at dominere i så lang tid. På trods af, at alle med indsigt i orkesterlandskabet i København påpegede både det kunstneriske, organisatoriske og økonomiske vanvid i denne plan, blev der stædigt holdt fast i tanken i næsten et år, indtil det tilsyneladende var de økonomiske konsekvenser bag forslaget, der skrinlagde tanken for nærværende.

Uanset hvordan, man vendte og drejede forslaget, ville omkostningerne være løbet op i minimum 30 mill. kr. - om året - at gennemføre. Begge orkestre har ligesom alle andre kulturelle institutioner gennemlevet så kraftige besparelser de senere år, at de er så omkostningseffektive som overhovedet muligt. Ja, Det Kgl. Kapels medlemmer har accepteret en 10%s lønnedgang for at undgå fyringer blandt dets medlemmer!

Vores symfoniorkestre i Danmark er i dag meget veldrevne, på meget højt kunstnerisk niveau, og meget vigtigere endnu: de har i den grad forstået at stille om fra at have et image af "die Welt von gestern" til at være integrerede kulturformidlere i den nye verden af i dag og i morgen.
Den levende musik - det levende møde mellem musiker og tilhører - er mere nødvendig end nogensinde i en tid, hvor hele verden tilsyneladende er forbundet virtuelt.
Der er et stort publikum til symfonisk musik i disse år - visse opgørelser viser, at publikumstallet aldrig har været større. Kvalitet, bredde og fornyelse går hånd i hånd, og publikum mærker det.

DET er værd at juble over - og det ville være pragtfuldt at opleve, at vores politikere forstår det.

Som et amerikansk ordsprog siger så rigtigt: "If it ain´t broken, don't fix it!"

FORMANDEN MENER

Jesper Grove Jørgensen

DANSK KAPELMESTER-FORENING FYLDER 80 ÅR

Den 21. december 2017 fyldte vores forening 80 år.
Foreningen stiftedes i 1937 på foranledning af komponisten og dirigenten Emil Reesen, som da også blev den første formand - i næsten 30 år. Helt fra begyndelsen var det en forudsætning for foreningens virke, at den skulle kunne rumme alle kapelmestre fra revyteatret til Den Kongelige Opera – senere er mange andre genrer dukket op, og helt naturligt har foreningen optaget kapelmestre fra disse genrer også og har nu ca. 225 medlemmer. Et vigtigt formål for foreningen var fra begyndelsen at kunne yde økonomisk støtte til ældre kapelmestre, som ikke mere var aktive - det var i en tid, hvor folkepension og mange andre pensionsordninger ikke fandtes i samme omfang som nu. Derfor oprettede man en Kapelmesterfond, hvis afkast skulle kunne yde denne økonomiske støtte. Fonden er stadig hjørnestenen i den bestående Kapelmesterydelse til alle ældre medlemmer, men gennem årene har foreningen påtaget sig andre væsentlige arbejdsopgaver. Ikke mindst kan nævnes fordelingen af rettighedsmidler fra Gramex og Copydan, for med disse midler er det muligt at yde støtte til utallige koncerter, CD-indspilninger, tournéer m.m.
Mange af disse aktiviteter ville ikke kunne gennemføres uden foreningens støtte til kapelmesterhonorarerne, og det er derfor vigtigt for musiklivet som helhed, at ordningen med kollektive rettighedsmidler til musikfremmende foranstaltninger bibeholdes og ikke forringes yderligere.
I foreningens første mange leveår var jobmulighederne for unge kapelmestre meget ringe. Jeg tror, at situationen har bedret sig noget, omend man stadig kunne ønske sig en mere positiv indstilling fra især de store ensembler til at bruge unge danske dirigenter.
Men jeg ser mange af vores unge medlemmer være aktive kapelmestre, og det skyldes både et stort engagement hos disse unge kapelmestre, og at foreningen kan støtte dem økonomisk med rettighedsmidler.

Endelig har foreningen gennem de senere år med stort held gennemført en række kurser og seminarer og i det hele taget fungeret som et vigtigt debatforum for kapelmestre. Så man må sige, at foreningen trods sine 80 år stadig er levende og i fin form.

EN AF VERDENS FØRSTE KVINDELIGE ORKESTERDIRIGENTER OG DET FØRSTE KVINDELIGE MEDLEM AF DANSK KAPELMESTERFORENING

GRETHE KOLBE

af Bodil Heister

I anledning af vores 80 års jubilæum bringer vi her et portræt af Grethe Kolbe, som var Danmarks første kvindelige professionelle kapelmester.
Hun stod i spidsen for Radiounderholdningsorkestret i årene fra 1950 til 1980.

Det vakte opsigt på det tidspunkt, at dirigenten var en kvinde, det havde man aldrig set før. Grethe Kolbe måtte slide som en hest og måtte høre mange mandschauvinistiske bemærkninger.
Mænd kunne fx få udgifter til deres jakkesæt fradraget på selvangivelsen. Det kunne Grethe ikke med sine kjolesæt, og hun henvendte sig til skattevæsnet og fik denne bemærkning: "De står jo med ryggen til!"
Efter anden verdenskrig blev Grethe Kolbe engageret til at lede en koncert i Holland. Men da man konstaterede på stationen, at det var en kvindelig dirigent, blev hun sendt hjem igen, og koncerten blev aflyst.

I 1949 var der en annonce i avisen, hvor der var udskrevet en konkurrence om en dirigentstilling for Radiounderholdningsorkestret. Grethe Kolbe søgte stillingen og fik en måneds prøvetid i lighed med tre andre deltagere. Orkestret skulle afgøre, hvem de ønskede som leder, og de valgte hende. Grethe Kolbe blev fast dirigent for Radiounderholdningsorkestret i 27 år som den første kvindelige dirigent i Danmark!

Jeg besøgte Grethe flere gange på Falkoner Allé i 1990'erne og interviewede hende til

Grethe Kolbe dirigerer Radiounderholdningsorkestret

kapelmesterbladet i 1995 i anledning af hendes 85 års fødselsdag - to år inden hendes død.

Grethe Kolbes barndom og ungdom

"Da jeg kom til verden i 1910, fandtes der hverken radio eller fjernsyn; derfor blev der spillet og sunget meget i hjemmene. Min far sang i mandskor, og min mor var uddannet pianist", fortæller Grethe.
"Da jeg begyndte at stavre rundt som 2-årig, var jeg altid på vej hen til klaveret, som jeg ikke måtte røre, men når min mors forældre var på besøg, satte bedstefar sig på klaverbænken og tog mig på skødet, og så kunne jeg endelig få lov at finde små melodier på klaveret.
Min mormor besøgte nogle år senere en spåkone, som var kommet til København og fik bl.a. at vide, at der var et barn i hendes familie, der ville komme til at rejse over havene og blive berømt. Hun var ikke i tvivl om, at det måtte være mig, denne strålende fremtid handlede om, så hun købte en lille violin, som hun forærede mig på min 5-års fødselsdag.
Jeg lærte så lidt på violinen, og min mor underviste mig i klaverspil. Men som de fleste børn ville jeg hellere ud at lege i stedet for at øve mig. Jeg elskede de mest halsbrækkende lege, jeg kravlede i træer og på høje stilladser og blandede blod med drengene for at kunne få lov til at være med i deres aktiviteter.

Jeg blev meldt ind på en pigeskole på Frederiksberg, og her tog jeg mellemskoleeksamen. Mine forældre ville gerne have mig ind på et pigegymnasium, men mine drømme gik helt andre veje.
Jeg var en stor beundrer af tidens førende skuespillerinde Bodil Ibsen. Jeg var god til dansk, og jeg deklamerede ofte digte eller læste op i dansktimerne, så mine overvejelser gik på, om jeg skulle vælge skuespillet eller musikken.
Jeg ønskede ikke at gå i gymnasiet, men min far og mor forlangte, at jeg skulle testes for optagelse, men jeg gjorde mig så dum og umulig, at jeg heldigvis ikke blev optaget, men fik lov at "nøjes" med realeksamen.
Min drøm var at komme på musikkonservatoriet, men mine forældre ville ikke give mig lov, før jeg havde lært at lave mad! Det var en slem streg i regningen, men heldigvis var der mange af mine kammerater, der også kom på husholdningsskole, og der sad jeg så på køkkenbordet og dinglede med benene og underholdt dem med min violin, mens de andre lavede mad og løste mine opgaver. Da jeg kom ud derfra kunne jeg ikke koge et æg!
Efter husholdningsskolen startede jeg timer hos Kgl. Kapelmusikus Thorvald Nielsen.
Jeg bestod optagelsesprøven til konservatoriet og kom endelig i gang med min uddannelse. En uddannelse man dengang skulle betale for. Jeg studerede på konservatoriet fra 1929-35, i øvrigt med Carl Nielsen som rektor".

Hvordan startede så din drøm om at blive dirigent?

"På konservatoriet havde jeg allerede fået den fornemmelse, at mine manglende tekniske færdigheder gjorde det umuligt for mig at give udtryk for det tonesprog, kompositionen havde brug for, så der lå måske en mulighed i at kunne få andre til at gengive *min* opfattelse af musikken. Derfor tog jeg initiativ til at samle nogle elever fra konservatoriet samt enkelte amatørmusikere udefra. Der var ikke noget, der hed orkesterskole dengang, så konservatoriekammeraterne var meget interesserede i at spille sammen. Det var første gang, jeg dirigerede - bagefter fatter jeg ikke, at jeg turde - og orkestret kom til at hedde *Frederiksberg Kommunale Fortsættelseskursus Orkester.* Først langt senere kom det til at hedde *Grethe Kolbes Orkester.* Nogle år efter blev jeg koncertmester i et dameorkester med 9 kvinder. I National Scala på Vesterbrogade havde man en konkurrence i 1934, hvor dameorkestret vandt andenpladsen, hvilket medførte, at vi blev ansat som pauseorkester for en måned. Derefter fik vi engagement på Regina i Århus og senere i Glassalen i Tivoli.
Mit orkester fra Frederiksberg, der efterhånden talte 80 medlemmer, holdt hvert år fra 1936 to offentlige koncerter i Odd Fellow Palæets store sal".

Hvor fik du undervisning i direktion?

"Jeg brugte meget tid på at se på andre dirigenter, ligesom jeg i sin tid lærte meget af selv at sidde som musiker i orkestrene. Jeg havde timer hos Poul Schierbeck og fik et års direktionskursus hos Svend Chr. Felumb. Og så havde jeg som sagt mit 80-mands orkester.
Jeg havde faktisk en del lektioner hos Nikolai Malko, når han var i byen. Han lærte mig, at det at være en god dirigent handlede om 5% talent og 95% psykologi. Samtidig underviste jeg i violinspil og spillede som assistent i Det Kgl. Kapel under Hye-Knudsen og Pierino Gamba.
En dag kom jeg selv til at dirigere Det Kgl. Kapel, hvor jeg således fik min professionelle debut. Men først blev der spurgt i kapellet, om de overhovedet ville lade sig engagere til en koncert med en dame på podiet. Det var i 1945 og koncerten blev smukt modtaget af publikum og pressen, og det blev det store højdepunkt i min musikalske karriere.

I 1949 blev jeg engageret til en koncert med Det Filharmoniske Orkester i Oslo. Der var nogle, der frarådede mig det, da de mente, jeg ville blive til grin, fordi jeg var kvinde. Det gjorde mig naturligvis stædig. Jeg tog derop og det blev heldigvis en succes og en tilbagevendende begivenhed. I flere år dirigerede jeg både på National Teatret og nogle operaer på Det Ny Teater i Oslo. Jeg holdt meget af at dirigere operaer. Den nervøsitet, jeg følte inden jeg gik på podiet, var ubehagelig. Vi kender den jo alle. Men meget skyldtes også en vis skræk for publikums reaktion, når man som kvinde træder ind i et så mandsdomineret område".

I 1960 havde Grethe Kolbe den musikalske ledelse af TV-opførelsen Farinelli med Poul Bundgaard i hovedrollen. Farinelli er skrevet af komponist Emil Reesen, der også var Kapelmesterforeningens stifter.

Grethe Kolbe, Raquel Rastenni og Lily Broberg

Hvorfor er der så få kvindelige dirigenter?

"Der er jo mange kordirigenter blandt kvinder. Men det er én gang for alle vedtaget, at det kun er mænd, der kan dirigere orkestre. Men det er noget sludder, synes jeg, for det kommer nu engang ikke an på, hvordan man ser ud, men på hvordan man gebærder sig. Det drejer sig om musikken, orkestret og de enkelte musikere - ikke udseendet eller kønnet.
Blikket er vigtigt og magtfuldt, ens udstråling er afgørende, og beslutninger skal tages her og nu. Og der er en hulens masse at holde styr på med mange sangere og musikere.
Piger har en bred skala af følelser og en anden måde at gribe tingene an på end mænd. Mænd har nok via opdragelsen fået mere selvtillid og lederegenskaber end kvinder, men de behøver derfor ikke nødvendigvis at være bedre orkesterledere", fortalte Grethe Kolbe i 1995.

Efter sin død stiftede Grethe Kolbes familie et legat: *Kapelmester Grethe Kolbes Mindelegat.*
Tidligere modtagere er: Kaisa Roose, Inge Fabricius, Esther Bobrova, Dorrit Matson, Nenia Zenana, Bodil Heister, Marilyn Mazur og Anne Marie Granau.

fortsættes på næste side....

MODTAGER AF KAPELMESTER GRETHE KOLBES MINDELEGAT PÅ 20.000 KRONER

KAPELMESTER SUSANNE VIBÆK

af Bodil Heister

Susanne Vibæk er fastansat i Slesvigske Musikkorps på en 3-årig kontrakt.

Har du tænkt på, hvad du vil bruge dit legat til?

"Jeg har en aftale om en dirigentworkshop i Slesvigske Musikkorps. Vi har allieret os med Giordano Bellincampi, som kommer til Haderslev for at undervise mig foran hele korpset. Det er lidt angstprovokerende, og man kan selvfølgelig føle sig lige lovlig udstillet ved at modtage undervisning foran sit eget orkester. Men jeg er kommet frem til, at de kender mig så godt, og at det måske kan være en fordel at vise alle musikerne, at jeg også gerne vil udvikle mig", fortæller Susanne.

"Derefter kunne jeg tænke mig at rejse uden for Danmark og modtage undervisning ved et andet militærorkester, for både at hente inspiration rent direktionsmæssigt, men også for at få et større indblik i den her militærorkesterverden.
Norge eller England er nærliggende bud. Men faktisk har Slesvigske Musikkorps en særlig kontakt til *The President's Own U.S. Marine Band*. En af deres dirigenter har ved flere lejligheder dirigeret Slesvigske Musikkorps, og korpset har besøgt præsidentens eget orkester for to år siden".

Hvordan foregår arbejdet i et militærorkester?

"Et job i et militærorkester er meget alsidigt, da man både har de militære opgaver: parader, modtagelser såvel som de civile koncerter i kalenderen. De civile koncerter kan igen være meget varierede, da korpset både spiller klassisk og rytmisk musik.
Jeg glæder mig til at lave en række efterskolekoncerter til marts. Her medbringer vi en soldat fra kasernen. Han skal fortælle om livet som soldat og ikke mindst livet som udsendt til verdens brændpunkter. Vi krydrer hans fortællinger med et varieret musikalsk program, og konceptet skulle efter sigende være meget rørende og en stor oplevelse for eleverne.
Til juni skal vi spille til Dansk Folkehjælp og Knuthenborg Safariparks store familiekoncert. Ida Corr og Poul Krebs kommer med som solister. Ugen efter tager vi Ida med til den traditionsrige Kløften Festival i Haderslev".

Ved du hvem Grethe Kolbe var?

"Ja, jeg ved godt, hvem hun var.
Mine forældre og deres generation kender hende selvfølgelig, men jeg hørte først om hende i 2004. Jeg skulle dirigere min første store nytårskoncert med mit eget gamle orkester Odense Blæserne. En af de ældre medlemmer i orkestret fik sagt til et lokalt medie, at han mente, jeg ville blive den nye Grethe Kolbe. Så hun er et stort forbillede for mig.
Det er ellers sjovt at læse artiklen om hende. Vi har tydeligvis flere ting tilfælles: Jeg var også en rigtig træklatrende drengepige som barn, jeg ville også gerne være både skuespiller og musiker - men valgte som bekendt det sidste - og så skulle jeg bestemt heller ikke i gymnasiet, hvilket er en af årsagerne til, jeg allerede som 17-årig blev optaget på trompet på Det Fynske Musikkonservatorium.", fortæller Susanne.

ARNE HAMMELBOES UDDANNELSESLEGAT PÅ 10.000 BLEV UDDELT TIL MIKKEL RØNNOW

Mikkel Rønnow er i fuld gang med musicalen Chess, som han dirigerer med et 17 mands stort orkester. Premieren var i januar, og den spiller på turne i Odense, Århus, Vejle og Holstebro.
Det er første gang, at Chess opføres på dansk i en professionel opsætning og med helt ny iscenesættelse, scenografi og koreografi.

Mikkel har desuden 25 års jubilæum!

"Vi skal spille 60-70 opførelser og billetsalget er gået forrygende, ligeså anmeldelserne, så jeg er meget glad, også fordi jeg er producent på forestillingen!
Ellers arbejder jeg på en ny musical, som består af et internationalt sangkatalog, som skal spille på teatre i Skandinavien og USA."

Hvilke planer har du med dit legat?

"Det vil være den største drøm at få nogle timer hos Sondheim's favorit-kapelmester Paul Gemignani. Han har lavet stort set alle de forestillinger, jeg sætter allermest pris på. Det kunne være spændende, at studere hos ham", fortæller Mikkel.

ARNE HAMMELBOES REJSELEGAT PÅ 75.000 KRONER BLEV OVERRAKT TIL

DIRIGENT MARIA BADSTUE

Tillykke med Arne Hammelboes rejselegat. Har du overvejet, hvad du vil bruge pengene til?

"Tusind tak for legatet! Det skal helt sikkert overvejes meget nøje, og pengene skal bruges til særligt udvalgte aktiviteter. Jeg er stadig i planlægningsfasen, så det er endnu lidt usikkert, men jeg ved, at jeg med sikkerhed skal se en del mere til Esa-Pekka Salonen. Herudover blev jeg for et par år siden inviteret med på Europaturné som assisterende dirigent for Iván Fischer og Budapest Festival Orchestra. Det var desværre ikke muligt for mig at komme med dengang - hvilket jeg ærgrer mig meget over! For jeg ved, at Iván Fischer holder nogle vanvittigt lærerige og spændende prøver, f.eks. spiller hele orkestret af og til en Bachkoral i starten af prøven. Jeg vil derfor bruge en del af legatet på at overvære hans formidable arbejde. Desuden har jeg tidligere dirigeret i

Ungarn, og det er et fantastisk musikland!"

Du var i Indien for første gang i 2017 og dirigere på Royal Opera House i Mumbai. Hvordan var dine oplevelser med at sætte en opera op i Indien i forhold til i Europa?

Det var meget spændende for mig at arbejde med klassisk musik i et land, hvor klassisk vestlig musik er i sin spæde opstart. Det gav måske en anden slags nysgerrighed fra publikum, at man ser på klassisk musik med helt friske øjne. Store

dele af orkestret kom fra Kazakhstan og Europa, og alle sangerne havde studeret i Europa, så arbejdsgangene var meget lig med, hvad jeg ellers har oplevet. Bortset fra at orkestret var tilgængeligt i 7 timer pr. dag og havde en del mindre pausetid!"

Læs Marias artikel om at være operadirigent i Indien samt Marias baggrund i forrige blad 67, side 20.

DANSK KAPELMESTERFORENINGS 80 ÅRS JUBILÆUM

SØNDAG D. 28. JANUAR 2018

af Jørgen Lauritsen

Det var en mørk og blæsende aften, vinden ruskede i træerne på Rosenborggade, vagterne ved Livgardens kaserne holdt vågent øje, og fodgængere skyndte sig videre hjem - ud - hen.
Vi ankom glade og forventningsfulde til restaurant Brdr. Price, hvor der er varmt og rart at komme ind. Bygningen er oprindeligt bygget af KFUM/KFUK og har sidenhen været Københavns Universitets Institut for Statskundskab. Senest har der været et filmselskab specialiseret i visuelle effekter (til blandt andet James Bond, Harry Potter og meget mere). Brødrene Prices familiære teaterbaggrund er smukt repræsenteret af malerier omkring i lokalerne, blandt andet fotos fra forestillinger, hvor Birgitte Price medvirkede.

Efter hjertelig velkomst øverst i restauranten af redaktør Bodil og kasserer Peder begav vi os nedenunder i salen, hvor vi straks var omgivet af kolleger, venner og gode bekendte - kapelmestre af alle genrer. Vi nåede lige at hilse rundt, før formanden bød velkommen og blandt andet bemærkede, hvor alsidigt repræsenterede musikgenrer er. Bestyrelsen havde lagt det hele så fint til rette. Blandt gæsterne så jeg også repræsentanter for musikere, artister, komponister og andre foreninger, som vi vel i Danmark er godt kendte for at organisere os i. Og som

fortsættes på næste side....

fortsat fra forrige side....

vi ved en lejlighed som denne skal huske at skønne på, fordi foreningerne - udover de kollegiale forbindelser - også rent økonomisk er med til at skabe fundamentet for skabelse og udførelse af meget god musik på mange planer og niveauer.

Efter formand Jespers velkomst kom første musikindslag, som var Harald Haugaards ensemble med Helene Blum i front. Festligt, dramatisk og medrivende. Skønne musikere som dynamisk, arrangementsmæssigt, stilistisk og på alle måder fornemt spillede et varieret sæt med dansk folkemusik. Repertoiret var både ensemblets egne og Carl Nielsens tilvirkede kompositioner, blandt andet. Og så fik vi den lille bonusinformation, at Carl Nielsens far havde deltaget i 1. verdenskrig - det vidste jeg ikke ... Den gode lydmand skal også nævnes, denne funktion er så vigtig for alles oplevelse af musikken. Harald Haugaard bemærkede, at det var en fornøjelse og ære at spille for kapelmesterforeningen. Der var kun smil og overskud at se i musikernes øjne, også med omkring over 100 kapelmestres "øjne" på sig. Vi nød det i fulde drag.

Så gik vi til bords og fik serveret den solide og meget lækre menu, som næstformand Henrik havde valgt, bestående af jordskokbisque til forret, dernæst hovedret med bøf bearnaise med fritter, en salat og skøn Cotes du Rhone rødvin til. Til dessert fik vi crème brulee med kirsebær, og det hele var fornemt, udsøgt og delikat. Undervejs gennem middagen fik vi ved mit bord en inspirerende snak om alt muligt - fra indstuderingsteknik, udenadslære og diverse erfaringer dermed: hvorvidt Sanne Salomonsen burde være landets dronning, samt nogle overvejelser om gymnasieelevernes udfordringer både i og udenfor skolen. På den måde fik vi både foder til legeme og sjæl. Og latter …

Efter kaffen (og den tilbudte avec) samledes vi igen i salen, hvor formanden

stod for uddeling af legater. Der var et hæderslegat til Mikkel Rønnow, Grethe Kolbes legat til Susanne Vibæk og Arne Hammelboes rejselegat til Marie Badstue. Tillykke til modtagerne!

Nu blev der fyret op under festen med CC Rider Big Bandet. Dirigeret af Peder Kragerup og med Bobo Moreno i front serverede de en slagkraftig og stærkt swingende omgang kendte numre fra Sinatra og Elvis' repertoire. (Bonusinfo: John Lennon havde bakkenbarter inspireret af sit store idol Elvis Presley. Det er egentlig ikke relevant i denne artikel, men dog værd at vide). Vi fik gang i dansen, og det var herligt at mødes med partnere og venner til en god gang dans!
Denne skribent måtte kapitulere kort inde i sidste sæt, med billedet af lykkelige kapelmestre og dansepartnere, der til fulde nød aftenens helt igennem veltilrettelagte program - også god planlægning fra bestyrelsesmedlem Jonas.

Tak til bestyrelsen og alle involverede for at have arrangeret en fremragende fest, som jeg personligt nød til fulde.

Pind & Podie

BØGER FRA HYLDEN

DEN REFLEKTERENDE VIRTUOS

Veloplagt og oplysende bog om András Schiff og om musiks uomgængelighed

af Georg Metz

András Schiff hører til de uforglemmelige få: Mozarts klaverkoncerter, Beethovens og Schuberts sonater, Bach, Bartok og de moderne, alt til perfektion og det mere, der gør det til kunst. I musikkanalen Mezzo blev András Schiff efter koncerten spurgt, hvad han havde at tilføje om Schuberts D.960 og svarede: There is nothing more to be said, end of story! Musikken kommer ud af stilheden og ender dér.
Den venlige beskedne mand sætter definerede grænser også i politisk forstand. Han nægter at optræde i fædrelandet Ungarn i afstandtagen fra den tragiske udvikling i stadig mere diktatoriske tilstande. Ord og gerning bør følges ad, som er Schiffs anskuelse.

Den store pianists verdensbillede og hans musikalske poetik, kan man kalde det, er nu samlet i: Musik kommt aus der Stille. Bogen former sig som hhv. veloplagte dybsindige samtaler med forfatteren Martin Meyer og som Schiffs egne velskrevne essays om musik og musikere. En rig samling af tanker, indtryk, iagttagelser og begivenheder også af mere teknisk art, samt indfølte portrætter af folk, han mødte og optrådte med undervejs. Kun én skal fremhæves her: Schiffs hengivne genkaldelse af dirigenten og violinisten Sándor Véghs og denne landsmands enestående musikerskab. Det var med Végh på podiet, Schiff indspillede Mozarts samlede klaverkoncerter i en udgave, der næppe overgås.
Végh dirigerede "vollkommen natürlich und schnörkellos", som Schiff skriver, og dette kunne sådan set stå som karakteristik af hans egen pulserende, tilsyneladende lette tilgang til musik. Det stille, det underspillede eller rettere det beherskede tiltaler det Schiff´ske temperament, som omvendt frastødes af store armbevægelser og hop i podie og på klaverbænk. Pianist og dirigent bør ikke gøre mere opmærksom på sig selv end musikken. Ikke så overraskende at Schiff i den gamle Otto Klemperers minimalistiske majestæt øjner det ideal, han selv forsøger at honorere. Så behersket og præcis, så schnörkellos som muligt: der skal så lidt til at forstyrre frem for at studere, erkende og formidle.

I bogen lægger man mærke til begrebet grænseland og det nødvendigvis overskridende, hvori Schiff livet lang har bevæget sig og hvor han naturligt nok finder fremtiden i et EU, der i hans bekymrede mellemeuropæiske optik ulykkeligvis synes truet.
Jødisk af ophav og familie, hårdt ramt af udryddelserne under 2. verdenskrig i det mildt sagt tyskvenlige Ungarn, udfordres tilværelsen bestandigt i eksistensen mellem de historiske rædsler, der ikke er garanti mod en gentagelse, og den sameksisterende, fredelige og forstående normalitet der nu atter engang i Europas

historie drages i tvivl af menneskelig dumhed og national fanatisme.
Livet som musiker i verdensklasse fører Schiff rundt mellem centrene i en fortsat rejse, der dog til en hvis grad har fundet rodfæste i det britiske i London. Her blev Schiff for sit virke for musikken nationalt og globalt adlet i 2014: Sir András!
Med alternerende bolig i Firenze, der blev valgt som alternativ adresse efter afskeden med et nu atter fremmedfjendtligt Østrig, er ringen anlagt, omend ikke sluttet. Musikken, som det også fremgår af teksterne i bogen, er som hos Barenboim det egentlige fædreland, og lige så udpræget som for kollegaen ikke et påskud for at holde sig tilbage med kritik af tidens ufattelige uforstand, samt dens politiske rå dekadence, der må nage alle med omløb i hovedet. Schiffs afstandtagen fra udviklingen i Ungarn udstrækker sig til alle andre samfund, hvor humanismen trænges tilbage til fordel for snæversynet national selvtilstrækkelighed og våde drømme om stærke mænd.

András Schiff er foruden den lidenskabelige fortaler for fornuft og besindelse også en praktisk mand. Et henrivende afsnit, som ingen optrædende bør snyde sig selv for, er hans opgør med publikum. Således forstået at han opsætter ti bud for ordentlig opførsel i koncertsalen. Du sollst… og så følger, hvad man ikke bør: Ikke hoste uhæmmet ud i luften, men dække munden, ikke rasle med bolsjeposer, ikke tage billeder af giraffen. Og for Guds skyld ikke begynde at klappe, før musikeren/dirigenten har betydet, at det nu er tid. Musikken fortsætter takter ud i stilheden, og de takter skal uforstyrret med, før man kan sige: end of story.
Musik kommt aus der Stille er en bog, der kan anbefales alle, der har med denne ende af det musikalske at gøre. En intelligent og følsom persons bestemt ikke uhumoristiske bemærkninger om en kunst, han så overbevisende behersker. Læs den før dit publikum.
Én ting til: Du skal ikke bryde dig om at sidde ved koncerten og slå takt med hverken hænder, medbragt blyant eller fødder. Det er ikke dit job, du skal bare koncentrere dig om at lytte.

KOMPONISTEN, DIRIGENTEN OG PIANISTEN LEONARD BERNSTEINS 100 ÅRS FØDSELSDAG

af Ove Krüger

Ja, man kunne tilføje læreren, forfatteren, digteren, iscenesætteren, den politisk aktive humanist og adskilligt mere. Det drejer sig nemlig om et menneske med usædvanligt mange strenge at spille på, så det er vanskeligt at pege på ret mange, der kan matche denne rigdom af iboende evner og muligheder.

Umiddelbart var det dog ikke indlysende, at denne særprægede personlighed skulle udvikle sig til det ikon, han er blevet for mange. I familien var der ingen udpræget tradition for musikken, og i hvert fald hans far med fast forankring i det jødiske ønskede langt hen ad vejen, at hans ældste søn skulle ende op som rabbiner. Moderen var betydeligt mere lydhør og fleksibel, hvilket utvivlsomt har afbødet nogen mærkbar konflikt, så da familievirksomheden udviklede sig økonomisk gunstigt, var der også råd til at anskaffe et klaver.

Fra det øjeblik var der i virkeligheden ingen vej tilbage. Den sidste af de første års i alt tre spillelærerinder, Helen Coates, fik ydermere en betydningsfuld funktion, da Bernsteins karriere startede op for alvor, idet hun varetog alt det praktiske, der nu engang er forbundet med de tusindvis af detaljer af enhver art, en karriere som hans førte med sig. Dette hverv bestred hun effektivt lige til allersidste øjeblik.

Allervigtigst var formentlig, at lige så snart instrumentet var inden for døren, fandt han selv med sit fremragende gehør frem til at spille alle de musicalsange – ikke mindst af Irving Berlin og Cole Porter – han kendte, ligesom den på den tid fremstormende jazz med det samme lejrede sig i hans bevidsthed. Men naturligvis begyndte også hele den klassiske litteratur at gøre sig gældende i stadig stigende grad, og i skolen var drengen med sin lysende forstand i forreste linje, for hans nysgerrighed og higen efter viden var umættelig.

Musikalsk var han i løbet af få år på mere end niveau med sine ferme lærerinder, og på sin skole var han indblandet i snart sagt alt. Han organiserede opførelser af Gilbert og Sullivans kendteste operetter, han havde et jazzband og brændte i enhver forstand sit lys i begge ender. Under alle omstændigheder stod det klart, at noget sjældent var på vej.

I hjembyen Boston rådede man over et formidabelt symfoniorkester, der som dirigent havde legendariske Serge Koussevitsky. Da Lenny, som han tidligt kaldtes i familien, overværede en koncert under dennes ledelse, var han med et mildt ord bjergtaget, og da der i det rimeligt nærliggende Tanglewood hver sommer var undervisning i orkesterspil og direktion ved Koussevitsky, varede det ikke længe, før han også blev deltager her, hvor de første erfaringer udi dirigentkunsten indhøstedes.

Der skete uophørligt noget og med en rivende hast, så den attenårige Bernstein stormede videre lige ind på det højtanskrevne Harvard Universitet. Nu gentog mønstret sig fra skoletiden. Han studerede musik, fulgte filosofi- og sprogkurser, spillede ved og organiserede et væld af koncerter, skrev digte og var i det hele taget allerede det dynamiske centrum, samtiden snart og eftertiden i hvert fald betingelsesløst har identificeret ham som. Efter 3 år afsluttede han med Cum Laude.

Selv om Bernstein opfattede den russiske immigrant Koussevitsky som sin musikalske far, så var det dog en af hans dygtige vejledere på universitetet, der gjorde ham opmærksom på, at han med sin stærke interesse for nyere musik og med sin klare amerikanske tilgang til musikken og musiklivet burde søge kontakt til en yngre amerikansk komponist ligeledes med jødisk baggrund ved navn Aaron Copland. Dette skete, og et livslangt venskab indledtes. Bernstein spillede dennes klaverstykker og komponerede selv på livet løs. Copland fik hurtigt trukket ham mod New York og præsenterede ham her for adskillige indflydelsesrige personer, hvorved han kom ind på livet af den senere chef for byens filharmoniske orkester, grækeren Dmitri Mitropoulos, der også fik afgørende betydning for ham.

Men endnu en fjerde person fik indflydelse, fordi Bernstein ikke mindst gennem Mitropoulos blev klar over, at på Curtis Institute of Music i Philadelphia regerede den strengeste pedant, hvad angik partiturstudium og komplet herredømme over et orkester. Fritz Reiner hed han, og han var ligeledes chef for symfoniorkestret i Pittsburgh, en post han snart forlod til fordel for en tilsvarende i Chicago. Mellem de to herskede ingen udpræget sympati, men Bernsteins fornemmelse for ikke at sky noget middel, når det gjaldt om at beherske et værk, er utvivlsomt blevet stimuleret her, thi Reiner kunne f. eks. finde på, når en studerende dirigerede et værk, at spørge, hvad 2. klarinetten spillede i en bestemt takt. Måske spillede han slet ikke, og Gud nåde og trøste den, der ikke havde det korrekte svar på rede hånd.

Efter flere semestre i Philadelphia og udstyret med en omfattende viden og kunnen, med en fantastisk hukommelse og en sikkerhed og selvbevidsthed som få, var Bernstein mere end klar til at etablere sig både som skabende og som udøvende kunstner. I sidstnævnte funktion såvel som pianist som dirigent. Hvad det dirigentmæssige angik, skete det dog ikke lige med det samme, selvom Koussevitsky vedblivende inviterede ham til Tanglewood. Denne russer med jødiske aner anbefalede ham i øvrigt at skifte efternavn, så han ikke skulle støde på vanskeligheder i sin kommende karriere, fordi navnet jo røbede det etniske fuldt ud. Det tjener Bernstein til ære, at han ikke et eneste øjeblik overvejede dette, og livsforløbet har klart vist, at det intetsteds i den musikalske verden har hindret ham i at udfolde sit sjældne potentiale.

Han slog sig nu for alvor ned i New York og fik afgørende tid til at komponere. Fra første færd gav det sammensatte i hans natur sig udslag. I det seriøse med symfonien *Jeremiah*, i det teatermæssige med balletten *Fancy Free* og med *On the Town*, som var det første værk, han kreerede for Broadway ovenikøbet med sig selv som librettist. Han optrådte selv som klaverledsager ved opførelsen af sin egen klarinetsonate, og med sangerinden Jennie Tourel opførte han sin sarkastiske sangcyklus *I Hate Music*. Forinden var han dog blevet assisterende dirigent ved New York Philharmonic Society, hvis chef i disse år var Artur Rodzinsky. Man kan forstille sig, at Aaron Copland her har udøvet en befordrende funktion, men uden Bernsteins indlysende talent havde det naturligvis ikke kunnet lade sig gøre.

I det sene efterår 1943, lige som *I Hate Music* oplevede sin uropførelse, skete det: Bruno Walter var indforskrevet som gæstedirigent, men måtte melde sig syg dagen før koncerten. Rodzinsky var på landet og kunne ikke nå at tage over, så her opstod den historiske chance for Lenny, som de fleste orkestermedlemmer nu også kaldte ham. Han opsøgte Walter ved sygesengen og fik her efter eget udsagn nogle af de væsentligste impulser nogensinde. Hele natten studerede han det krævende program, der bestod af Schumanns *Manfredouverture,* Strauss' ingenlunde lette *Don Quixote*, et nyere værk af en nu temmelig ukendt Rossi og til slut forspillet til Wagners *Die Meistersinger*. Koncerten blev en sensationel succes, og superlativerne regnede ned over Bernstein. Især fremhævedes det, at han for første gang stod over for et professionelt toporkester i en koncertsituation. Copland og Koussevitsky jublede, og snart indløb invitation til gæstekoncerter fra Boston som et mærkbart resultat. Karrieren var med et eneste slag oppe i højeste gear. Nu kunne han uropføre sin symfoni, ligesom der indløb invitationer fra de fleste velrenommerede amerikanske orkestre, og i Hollywood ønskede man ham til at lede optagelserne af Broadwaysuccessen *On The Town*. Og selvfølgelig ophævedes assistentstillingen i New York til fordel for faste gæsteaftaler.

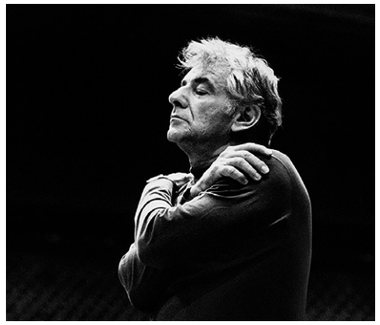

Vi kommer ikke uden om det jødiske. Kort efter krigen aflagde Bernstein besøg i det, der dengang stadig kaldtes Palæstina. Det blev en årligt tilbagevendende begivenhed. Han befandt sig således i den nyetablerede nation Israel, da den første krig med de arabiske naboer brød ud i slutningen af fyrrene. Han veg endog ikke tilbage for koncerter i det fri, selv om man kunne høre eksplosionerne fra krigshandlinger ikke langt væk. At han med sin trofasthed og fremragende indsats udnævntes til æresdirigent ved Israels filharmoniske orkester efter nogle år kan ikke overraske.

Der er grund til at hæfte sig lidt ved denne tilknytning, thi for den liberale, tolerante vesterlænding, han også var, var der til gengæld ikke tvivl om den religiøse identitet, hvilket naturligvis ikke forhindrede ham i at opføre de store værker, der har udspring i Kristendommen som f. eks. Bachs *Matthæuspassion*, Beethovens *Missa Solemnis samt* Mozarts og flere af de efterfølgende komponisters requier. Der var ikke det, han ikke favnede.

Ikke mindst Mitropoulos havde tidligt kraftigt opfordret ham til at give Mahlers symfonier særlig opmærksomhed, og det er værd at notere, at Wilhelm Furtwängler hørte ham dirigere værker af netop denne komponist ved en koncert i Amsterdams berømte Concertgebouw, hvilket gjorde et overordentligt stærkt indtryk på den tyske mester. Bernstein hørte også Furtwängler og ville begejstret opsøge denne bagefter, men blev frarådet det. Måske ville det skade ham hjemme, sagdes det, hvis de skulle blive fotograferet sammen, for mange amerikanere tilgav som bekendt aldrig Furtwängler, at denne forblev i sit hjemland i de katastrofale 12 år. Overordnet må det konstateres, at Bernsteins indsats for Mahler indiskutabelt har været noget af det allervigtigste i det utrolige opsving, denne komponists værker overalt har oplevet i mere end et halvt århundrede.

Også Italien havde bud efter Bernstein. Det vil sige, Maria Callas, der i disse år på sit felt overstrålede alt og alle, havde hørt ham i radioen og kontaktede ham øjeblikkeligt for at formå ham til at forestå de kommende opførelser af Cherubinis *Medea* på Scalaoperaen i Milano. Han lod sig overtale, og samarbejdet var så lykkeligt, at det også blev til Bellinis *La Sonnambula*. Callas var i den grad fascineret af ham, at hun til venner ikke kunne tilbageholde: "Why are all attractive men homosexuals?" Hans biseksualitet var forlængst ingen hemmelighed på trods af ægteskabet med Felicia Montealegre.

Når vi når henover midten af halvtredserne, måtte det uundgåelige ske, at han overtog filharmonikerne efter Mitropoulos. Det betød, at han sammen med varetagelsen af hele det klassisk-romantiske repertoire også tog initiativet til at formidle de nulevende amerikanske komponister til det konservativt indstillede publikum. Ives, Piston, Harris, Copland, Cage og hvad de alle hed, nød godt af denne bevågenhed.

fortsættes på næste side....

fortsat fra forrige side....

Samtidig var han fuldt opmærksom på fjernsynsmediet, hvilket især udnyttedes til en helt enestående serie af programmer lagt an på børn og unge mennesker, for hvem han præsenterede musikkens store værker, så alle kunne være med. Han besad den nådegave at kunne kaste lys over disse værker på en måde, ingen intellektuel analyse formåede. Hele tiden med udgangspunkt i det menneskeligt umiddelbare i musikken.

I disse år komponeredes også *Candide* efter Voltaire og *West Side Story* efter Shakespeare. Han var fuldstændig overbevist om, at Amerikas bidrag til kulturen blandt andet lå i musicaltraditionen, der var startet endnu før år 1900. Bogstavelig talt alt, hvad han rørte ved, lykkedes og vakte international genklang. Udover at opføre det gængse repertoire og amerikansk samtidsmusik lagde han sig også i selen for nyere udenlandske værker af kvalitet. Sibelius, Stravinsky, Bartók, Sjostakovitch, Prokofiev m.fl. fyldte i programmerne, og i starten af tresserne kom vor egen Carl Nielsen med den femte symfoni også ind i billedet. Grammofonindspilningen af værket gjorde et stort indtryk på os i Danmark og var en stærkt medvirkende årsag til, at Sonningprisen for 1965 tildeltes Bernstein. I flyvemaskinen på vej herover kiggede han for første gang på *Espansiva*, og alligevel følte Det Kgl. Kapel sig fra første prøve i de sikreste og mest overbevisende hænder. Koncerten blev en triumf, som de af os, der overværede den, aldrig glemmer. Det lykkedes dog ikke at engagere Bernstein igen, men i efteråret 1968 lagde han vejen forbi os med sit orkester, og udover Roy Harris' 3. symfoni gav han med sine musikere det københavnske publikum en forrygende udgave af Berlioz' *Symphonie Fantastique.*

I sidste halvdel af tresserne indledte Bernstein et kan man roligt sige kærlighedsforhold til Wienerphilharmonikerne, som varede livet ud. Han fik dem til at genopdage Mahler, for som han sagde: "Det er jo jeres Musik!" Ydermere tegnede han sig for storslåede opførelser af *Falstaff, Fidelio, Carmen og Rosenkavalier* på Wiener Staatsoper. Og som i sit hjemland, hvor han ikke gik af vejen for at opføre Gerswins *Rhapsody in Blue* eller Ravels g-dur klaverkoncert med sig selv som solist, optrådte han på lignende måde i Wien med Mozartkoncerter.

Det må være naturligt at spørge, hvor Bernstein fik tiden og kræfterne fra. I 1971 var jeg i New York og oplevede ham ved en koncert i Lincolncentrets koncertsal. En symfoni af Haydn og Alban Bergs violinkoncert stod på programmet. At han brugte partitur til violinkoncerten var helt naturligt, men overraskende var det, at det også gjaldt Haydn. Var han træt og overarbejdet? Nogle dage senere skulle han sige et par ord ved en prisoverrækkelse og talte med en sådan afstand mellem ordene, at nogle spekulerede på, om han var syg. "A very strange man", udtalte mine værter, som fra tid til anden var sammen med ham.

I hvert fald drog han på et tidspunkt nogle konsekvenser for at få tilværelsen til at hænge sammen. Han trådte tilbage fra sin chefstilling ved filharmonikerne men fortsatte som gæstedirigent. Han tog dog et sabbatår, hvor han udelukkende ville komponere. De såkaldt progressive i musiklivet havde nemlig ofte kritiseret hans værker, fordi de mente, at fremtiden tilhørte den serielle musik. I nogle måneder arbejdede han alvorligt med denne teknik men brød af igen. Han kunne, når alt kom til stykket, ikke fornægte sin oprindelige overbevisning om, at det menneskeligt opfattelige måtte være præget af tonale udgangspunkter, selv om han loyalt havde opført tolvtoneværker af Schönberg, Berg og Webern. Han forblev denne indstilling tro livet ud.

Sidste gang jeg oplevede Bernstein var i sommeren 1989, hvor han med sin aldrig svigtende interesse for de kommende generationer i Salzau uden for Kiel underviste og dirigerede et orkester, der var sammensat af talentfulde unge fra hele verden. Ildhuen og nerven var der, men som det er gået for mange dirigenter, havde også han modificeret sine bevægelsesmønstre. Væk var begge hænder på taktstokken, væk var de karakteristiske hop, som flere kolleger efterfølgende ikke altid lige heldigt også har forsøgt sig med, og væk var fornemmelsen af, at en orgasme var ved at indfinde sig hvert andet øjeblik. Var det bevidst som følge af moden eftertænksomhed, eller var det, fordi kroppen ikke længere kunne følge ildsjælen? Det er jo alt sammen flintrende ligegyldigt nu. Betydningsfuldt er udelukkende, hvad han har skabt og afstedkommet som komponist, dirigent, forfatter og inspirator.

I denne sommer godt et år før hans død var mange ydre tegn, som de hele tiden havde været. Han boede hos den holstenske grev Reventlow. Han tømte dennes vinkælder for årgangschampagne, han havde sin "kande te" ved siden af pulten i prøvelokalet, og i pausen hang han om halsen på en ung mand med den obligatoriske cigaret mellem læberne. Bernstein var liv, og når man mindes ham, svæver mange af os måske saligt på en sky til tonerne af den gnistrende ouverture til *Candide.*

Jo, han brændte sit lys i begge ender – men hvilket lys!

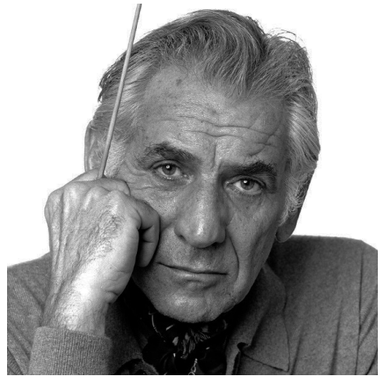

NYT NODEPROGRAM FRA DORICO

af Stig Christensen

DORICO er navnet på et nyt nodeprogram, der sætter en tyk streg under, at det kan betale sig at behandle sine ansatte ordentligt. Det glemte AVID, der kort tid efter købet af nodeprogrammet Sibelius besluttede sig til at flytte udviklingsafdelingen fra London til Østeuropa.

David Spreadbury - lederen af afdelingen - foretrak sammen med en gruppe af sine kollegaer at se sig om efter en ny arbejdsgiver. De fandt Steinberg, der bl.a. står bag Cubase og er ejet af Yamaha, og gik i gang med at lave et nyt nodeprogram fra bunden.

Efter ca. 2 år er DORICO så klar til at tage kampen op med Finale, Sibelius, Notion og et par stykker til. Version 1.2 er netop udgivet, og skønt programmet ikke er *helt* færdigt – hvilket udviklerne selv indrømmer – så er det klart, at det udgør et paradigmeskift.

DORICO forventes nemlig at kunne integreres fuldt med Cubase om nogle få år og det vil være første gang, at et fuldt professionelt nodeprogram kan kombineres med en DAW (Digital Audio Workstation).

At de er gået grundigt til værks ses ikke alene af det faktum, at DORICO leveres med sin helt egen nodefont - Bravura, som Daniel selv har udviklet, men også af den virkelig sublime Artificial Intelligence, der udgør kernen i programmet.

Men der, hvor holdet bag DORICO virkelig "shiner", er deres grundighed og innovation. DORICO tilbyder funktioner, der ikke tidligere er set i nodeprogrammer. Bl.a. kan man arbejde med flere satser, de kalder det "flows", i samme fil. F.eks. samle alle siderne til én sangbog eller alle satser i en symfoni i samme fil. DORICO indeholder derfor også et DTP (Desktop Publishing) værktøj, som man kender fra f.eks. Indesign, hvor man anvender et "Masterpage" system, der gør det muligt at overføre ændringer i et master layout til alle sider på én gang.

Hvis Finale opleves som krævende og svært at lære og Sibelius som næsten for automatisk og besværligt at rette til, så er DORICO ikke blot et mix af de 2, men indeholder helt nye funktioner opbygget omkring "modes".

I "Setup" mode vælger man bl.a. instrumenter/musikere – her tænkt som faktiske personer – for projektet. F.eks. en fløjtenist, der veksler mellem fløjte og piccolo, en saxofonist, der enten spiller sopran eller tenor. Denne metode gør det let og overskueligt at skifte mellem instrumenter, og alle nødvendige tekst informationer overføres automatisk til stemmerne.

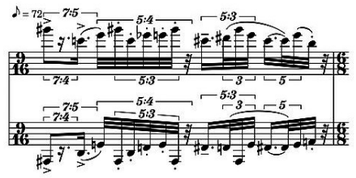

I "Write" mode indtaster man noderne, enten direkte fra tasturet eller ved hjælp af et midi-keyboard. Det er let at introducere flere stemmer f.eks. i klavernoder og resultatet er virkelig flot og letlæseligt uden "hjemløse" pauser, som man tit ser i Sibelius.

I "Engrave" mode tilrettes layoutet, og alle tænkelige og utænkelige parametre og værdier kan ændres, enten i de udførlige Engrave Options, eller for hver enkelt element i en slags Inspector. Og der er selvfølgelig direkte sammenhæng mellem partitur og stemmer, som det kendes fra Sibelius.

DORICO har en virkelig fantastisk XLM import, så hvis du gemmer Sibelius filer i MusicXLM, kan du importere dem direkte i DORICO og forsætte arbejdet her, uden at miste en masse formatering i processen.

DORICO **er** et meget nyt program, og der er stadigvæk en del ting, som skal

implementeres, før det er helt klart, men de opdateringer, der har været indtil videre, har bestemt været ventetiden værd!

Et eksempel er deres tilgang til percussion stemmer – også kendt som trommenoder! Alle, der har arbejdet med Finale og Sibelius, ved, at en percussionstemme meget vel kan tage lige så lang tid som en helt blæsersektion. DORICO har taget udfordringen op og skabt et system, der overgår alt, jeg har set før. Du kan selvfølgelig vælge mellem en lang række færdige skabeloner eller selv lave din egen percussion stemme. Hvis percussionisten skal spille tamburin og stortromme samtidig, eller woodblocks og pauke, så er det muligt og let at sætte op. Når du indtaster noderne, viser DORICO selvfølgelig hvilket instrument, der ligger på de enkelte linjer og mellemrum, og hvis du gerne vil ha' en åben hi hat, så sætter DORICO selvfølgelig symbolet for dig. Synes du "kick" og "pedal hi hat" skal noteres med halsen nedad, kan DORICO også gøre det helt automatisk.

DORICO er lige nu på version 1.2, og det er f.eks. endnu ikke muligt at "indspille" noderne, men det er planlagt. Det er heller ikke muligt at bruge "slash" notation, og det er lidt kringlet at anvende andre musikfonte end Bravura, men opdateringsfrekvensen er høj og supporten "second to none". Så er du træt af AVID's abonnementsmodel for Sibelius eller Finale, så tag springet. Hvis man er interesseret, er det muligt at crossgrade og få flere oplysninger på YouTube. Søg på DORICO.

WIENERNE OG MIG II

OPLEVELSER MED WIENER PHILHARMONIKERNE I PERIODEN 1987-2004

af John Ehde

PAVAROTTI I TOSCA

Det er ikke altid, at prøver gavner formålet og fører til succes. I hvert fald ikke med verdens førende operaorkester, som mener, at de mestrer standardrepertoiret til fuldkommenhed, og de største operadivaer på scenen. Det kan af og til føre til en kamp mellem egoer og få et helt operahus til at gå i stå.

Det var, hvad der skete i Wiener Staatsoper 1989 ved en nyopsætning af *Tosca* med Luciano Pavarotti i rollen som Cavardarossi.

Pavarotti

Da Pavarotti havde medbragt en ung italiensk dirigent og muligvis ikke havde sunget partiet i et stykke tid, havde man sat nogle timer af til en "sitzprobe" med sangerne på forkanten af orkestergraven.

Jeg var temmelig nybagt assistent i cellogruppen, der blev anført af den ældste af orkestrets solocellister, en robust mand med stor selvsikkerhed og flot celloklang. Han tøvede ikke med at give udtryk for sin kunnen og lange erfaring, hvis han nogle gange følte, at han blev trådt på.

I sidste akt af *Tosca* indledes Cavardarossis skæbnesvangre arie med en cellosolo, der senere bliver til den berømte cellokvartet, der akkompagnerer tenoren.

Da solocellisten satte den første frase an, blev han pludselig afbrudt af en vred Pavarotti fra scenen: "Nein, nein. Das ist viel zu langsam!"

Solocellisten drejede hovedet en smule mod scenen og mumlede noget i stil med: "Hvad foregår der?", og den unge dirigent blev meget nervøs og bad ydmygt solocellisten (som han lidt ironisk kaldte for "maestro"!), om man ikke kunne spille det en tand mere bevægeligt.

Man lavede et nyt forsøg, hvor cellisten spillede om muligt *endnu* langsommere, og fra scenen kom et *endnu* vredere: "Nein Nein NEIN!!! So langsam singe Ich es nicht!"

Den nu svedende og skælvende unge dirigent, der fornemmede, at hans Wiener Staatsoper-debut var ved at gå i opløsning, nærmest faldt på knæ foran den kyniske solocellist og plagede om at man bare spillede en *lille bitte smule hurtigere*. Efter et tredje mislykket forsøg lagde solocellisten buen på nodestativet med et smæk, rejste sig op og holdt følgende tale: "Jeg har været ansat i dette orkester i 30 år, og jeg har spillet den her solo 100-vis af gange. Jeg ved, hvordan den skal spilles, og som den nu ønskes fremført, spiller jeg den ikke! Må jeg tale med operachefen?!"

Der blev totalt stilhed i Wiener Staatsoper, og Pavarotti og solocellisten sad med ryggen vendt mod hinanden som to uartige børn, der ikke kunne blive enige.

Om operachefen dukkede op vides ikke. Der blev annonceret pause, hvor kollegerne fortalte mig, at det ikke var første gang, den pågældende solocellist opførte sig på den magtbegærlige facon, og at man ikke skulle tage det så tungt.

Jeg ønsker her at påpege, at situationen afspejler en gammeldags attitude, som jeg er overbevist om, ikke længere eksisterer i Wiener Philharmonikerne.

I en avisartikel den efterfølgende dag forstod jeg, at der var blevet afholdt krisemøde, og *Tosca* var tæt på at blive aflyst. Heldigvis forløb forestillingerne temmelig smertefrit, og der blev indgået forlig om de kunstneriske detaljer. Pavarotti sang, som bare han kan synge, og den store arie med cellosolo blev oveni købet gentaget som BIS efter publikums voldsomme ovationer!

10/3 89

KURIER SEITE 15

REINHARD BIMASHOFER

LEUTE VON HEUTE

Pavarottis Auftritt am Sonntag ist gefährdet

Nach dem Jubel gab es Stunk. Der so begeisternde Startenor **Luciano Pavarotti** war nach der *Tosca* unter der Stabführung von Maestro **Tiziano Severini**, den die Philharmoniker fast bestreikt hätten, weil es bei den Proben Dissonanzen gab, gar mächtig verstimmt.

Es geht ums liebe Geld. Jetzt wackelt sogar die WWF-Gala-*Tosca* am Sonntag, wenn nicht raschest eingelenkt wird. Pavarotti wurden nämlich eilfertig 180.000 Schilling von der ersungenen Abendgage abgezogen. Zur Begleichung einer Rechnung, die Bundestheatergeneral **Georg Springer** an Luciano Pavarotti in Modena geschickt hatte. Für Kostüme, die sich der Startenor von den Bundestheatern geliehen hatte, die jedoch nicht rechtzeitig retourniert worden sind.

Grollend ist Pavarotti am Freitag zu den Proben für die Osterfestspiele in Salzburg gefahren. Wenn in Sachen Kostümrechnung

Pavarottis Gage wurde um 180.000 Schilling gekürzt

und der daraus resultierenden Gagenkürzung bis Samstag keine Einigung erzielt werden kann, dann können sich die Pavarotti-Fans, die am Schwarzmarkt bis zu 10.000 Schilling für die Karten gezahlt haben, ihren Liebling in der Rolle des Malers *Mario Cavaradossi* am Sonntag höchstens auf Platte anhören.

Seitens der Bundestheater wähnte man sich so im Recht, daß die Summe gleich bei der ersten Vorstellung abgezogen wurde, anstatt wenigstens bis zur letzten zu warten. Kein Geniestreich.

RICHARD STRAUSS I OPERAEN

Under min tid som assistent i Wiener Philharmonikerne kunne det af og til ske, at jeg blev indkaldt til tjeneste med meget kort varsel, uden mulighed for at forberede mig eller kigge på cellostemmen. Hvis det handlede om en Mozart Symfoni, var det ikke et stort problem, men da jeg en morgen blev ringet ind til en prøve i Staatsoper på Richard Strauss´ *Die Frau Ohne Schatten*, fik jeg en anelse kolde fødder.

Som tidligere fortalt, har jeg altid været noget af en "kamekaze cellist", og så det som en spændende udfordring. Det var en musikalsk gennemgang uden sceniske aktioner, og sangerne sad forrest på scenen og sang efter klaverudtog.

En af hovedrollerne blev sunget af den danske bassanger Aage Haugland, som jeg husker, at jeg hilste på, sammen med cellisten Jørgen Fog.

For mig, der hverken havde spillet eller hørt operaen før, var nodebilledet og musikken et stort sammensurium af skiftende taktarter, hurtige nodeværdier i langsomme tempi, stiplede linjer og en uoverskuelig mængde af dynamiske og musikalske informationer. Kort sagt: det var helt sort!

På et tidspunkt var jeg simpelthen nødt til at stoppe med at spille, da jeg ikke en gang formåede at ramme de vigtigste toner. Heldigvis ved jeg, at jeg er en god bladlæser, og de philharmoniske kolleger viste mig stor forståelse i den for mig håbløse og pinlige situation.

I den følgende pause fortalte min sidemand en meget interessant anekdote, der åbenbart er gået i arv siden uropførelsen af operaen i 1919.

Richard Strauss

Richard Strauss dirigerede ikke selv, men overværede prøverne og stod til tjeneste med råd og instrukser i det meget komplicerede værk. Den daværende solocellist var havnet i den samme håbløse situation som jeg selv, 70 år senere, og har sandsynlig følt sig noget frustreret over ikke at kunne lede sin stemme i den "krumbugtagtige" musik. Han gik således frem til Strauss og spurgte fortvivlet (på wiener dialekt): "Herr Doktor, wåss sie då geschrieben håben ist unmöglich. Des kann man net spülen!" ("Herr Doktor, det de har skrevet er helt umuligt. Det kan ikke spilles!")

Strauss svarede: "Herr Professer, Ich verstehe Sie wohl. Måchen Sie nur Euere beste, *es ist nur Farbe*!" ("Herr Professor, jeg har fuld forståelse. Gør bare Deres bedste, det er kun farve!")

Det vil sige, at Strauss her instruerede i at "snyde" musikalsk, hvilket må siges at være en af Wiener Philharmonikernes varemærker og en af grundene til, at det altid klinger så levende. Som man også siger: når en kompliceret passage bliver spillet med drive og musikalsk retning, bliver den måske ikke altid helt "perfekt". Men den får det rigtige liv og alle toner skal nok komme på et eller andet sted i orkestret!

G DUR MED LENNY

Har I nogensinde oplevet et professionelt symfoniorkester spille skalaer som opvarmning til dagens prøve? Det kan jeg stolt sige, at jeg har og ikke med nogen dårlig kombination: Wiener Philharmoniker og Leonard Bernstein!

Wienerne elskede Bernstein, eller Lenny, som de kaldte ham. Han havde en evne til at trænge igennem den noget arrogante wienerattitude og fremelske den spilleglæde og klanglige overflod, som kun det orkester kan præstere. Måske var det også derfor, han kunne hjælpe dem ind i Mahlers dybt menneskelige og komplicerede univers, hvor følelserne hele tiden må være på overfladen.

Lenny´s prøver var altid åbne for studerende og andre interesserede, og jeg er glad for, at jeg kendte min besøgstid. Bernstein var endnu mere udfarende og temperamentsfuld til prøverne, hoppede og dansede, råbte og jublede. Musikerne kunne ikke få nok af ham, og det var en fryd at se, hvordan de noble philharmonikere forvandledes til en flok vilde børn, der flåede i deres instrumenter for at gøre maestroen tilfreds.

Man kan ikke nok beklage, at Bernstein ikke fik mulighed for at gennemføre den planlagte Nytårskoncert, hvor han bl.a. havde lavet en aftale om at dirigere Ravel´s *La valse*.

Jeg spillede aldrig under Bernstein, men ved den pågældende prøve sad jeg midt i salen i Wiener Konzerthaus, og luften dirrede af forventning. Det var lige efter Lenny´s 70 års dag, og han gjorde entré til touche og jubel fra musikerne. Lenny krammede de forreste musikerne i strygerrækkerne, og nogen fik ligefrem et kys på panden! Derefter holdt Lenny en kort tale, hvor han mente, at da man ikke havde musiceret sammen i et stykke tid, var der brug for at lære hinanden at kende igen. Han råbte: "G-Dur. Zwei Oktaven!"

Leonard Bernstein

Således spillede Wiener Philharmonikerne under Leonard Bernstein G-Dur-skalaer i to oktaver, hvor maestroen prøvede dem af ved lynhurtigt at skifte tempo, karakter og dynamik med sine slag. Philharmonikerne sad forrest på stolene og gjorde deres yderste for at følge Lenny, og bagefter var der jubel, latter og klappen i nodestativerne med buerne.

G dur Skala blev til stor musik, og der var fælles glæde over at musicere sammen igen.

Så *Brahms 4. Symfoni*! Efter at man havde prøvet på *Scherzoen* i noget tid, gjorde Bernstein sit berømte stunt; han satte orkesteret i gang og holdt derefter op med at dirigere.

Musikerne flyttede om muligt endnu længere frem på stolene og spillede som gale hunde.

Der var en inspiration og spilleglæde, jeg sjældent har oplevet, og koncertmesteren svingede med violinen for at holde sammen på det hele. Man spillede nærmest udenad for ikke at gå glip af noget, og Lenny, der havde svært ved at sidde stille på sin dirigentskammel, sparkede med fødderne og nikkede med hovedet for at give indsatser etc.

På et tidspunkt vendte han sig om mod

fortsættes på næste side....

fortsat fra forrige side....

os studerende i salen, blinkede med øjet og gjorde "thumbs up". "Se hvad de dog kan. Helt selv!"
Efter slutakkorden var der vild jubel, klappen i stativerne, og Lenny løftede hænderne op mod loftet og råbte for fuld hals: "BRAVISSSIMI !!!"
Da prøven var færdig gik han rundt og krammede alle musikerne og dem, der lige var i hans nærhed, og der var hjertelig snakken og grinen.
Wienerne og Bernstein var en unik musikalsk cocktail!

KOMMENTARER FRA MUSIKERE OG DIRIGENTER I WIENER PHILHARMONIEN OG WIENER STATSOPER UNDER PRØVER OG I PAUSER:

"De ved vel Herr Ehde, at som gæst i dette orkester er De forpligtet til altid at spille med største engagement!"
(*Sagt af en af de ældre cellister, prof. Beinl. inden en forestilling i operaen*).

"Når jeg spiller solo i orkestret er min udgangsnuance altid Forte!"
(Solocellist Wolfgang Herzer).

"Jeg ved, at I lige har spillet dette stykke (R. Strauss: *Ein Heldenleben*) med en anden dirigent, men må jeg være med og lege, bare en lille smule?!"
(Sir Simon Rattle ved en prøve på ovenstående. Det blev en fantastisk koncert, hvor Rattle "spillede" på orkestret som en nutidig Stokowski!).

Herbert von Karajan til solocellisten ved optagelsen af Verdis *Maskeballet* i Musikverein:
"Es steht pianissimo, nicht?
"3 p, pianopianissimo..
"Aha…aber…es muss nicht nur leisse, sondern auch bøøøse sein... (hvæsende) ».

"Det vigtigste, når man spiller Mozart i Philharmonikerne, er at bevare roen".
(Cellist Gerhard Iberer inden Don Giovanni).

"Jeg glæder mig altid til den solo. Jeg mener; øvet har man jo derhjemme, og når man så går til makronerne med glæde, så burde det da fungere, på en eller anden vis!"
(Solocellist Franz Bartolomei efter den store cellosolo Puccinis opera Manon).

"Hvorfor synger de *ikke* appoggiaturaen?"
"Den forrige gang bad man mig om at udelade den"
"Men det var med en anden dirigent, ikke?
"Jo"
"Og alle kokke salter maden forskelligt, ikke?"…
(Den legendariske dirigent Erich Leinsdorf, lidt sarkastisk, til en sanger ved en prøve til Beethovens opera Fidelio).

Erich Leinsdorf

EN CELLISTS REFLEKTIONER OVER AT SPILLE I WIENER PHILHARMONIKER

KLANG OG RETNING

"Individuelt set er der sikkert orkestre, der har flere store solister i rækkerne og spiller med større perfektion end os. Men de orkestre lyder temmelig ens. Vi har vores unikke klang og tradition, og vi forstår at lytte.
Inden jeg havde spillet i Wiener Philharmonikerne, var jeg af den overbevisning, at den fuldblodsvarme og bølgende klang opstod gennem at 100 mand (mænd, det var det dengang!) stræbte efter at spille nøjagtig ens, med samme buelængde, vibrato og engagement i musikken. Intet kunne være mere forkert!
Det overraskede mig meget at opdage, at alle musikere i det formidable orkester spiller med vidt forskellig klang, vibratohastighed og temperament. Kort sagt så skal man, ligesom i fodbold, spille sit eget spil (!) og efter bedste evne tilnærme sig de rådende musikalske intentioner. Magien er, at mange forskelligartede personligheder vil det samme i hvert øjeblik og trækker i samme retning! Således opstår den levende og homogene orkesterklang. Da der desuden hersker en lytten udover det sædvanlige, kan man, uden dirigentens indvirkning, lime orkesterklangen til en sanger eller solist, så den føler sig fuldstændig tryg. Det er som, at der i nuet ikke er nogen som helst tvivl om, hvor musikken vil hen, der er kun *én* mulighed. Jeg plejer at sammenligne det med en fugleflok eller en fiskestime, der bevæger sig frit og tilsyneladende uforudsigeligt i sit eget element.

Det er en ubeskrivelig følelse at være en del af den store fleksible organisme, men for at være med kræver det initiativ og total hengivelse til den herskende vision, der ikke nødvendigvis behøver at komme fra dirigenten. Man må være med og presse på (se prof. Beinl´s kommentar!), ellers er man håbløst fortabt. Det er bl.a af den grund, man ofte ser det største engagement fra de bagerste pulte i de førende orkestre, det er simpelthen en forudsætning for, at orkestret ikke skal lyde gumpetungt med forsinkelse mellem de forreste og bagerste rækker.
Der er ingen, der følger nogen, der er bare initiativ og lytten og atter lytten!

TID GIVER KLANG

Det skal her nævnes, at en af orkestrets "hemmeligheder" er, at træblæserne ofte blender med strygerklangen og giver den det gyldne skær, der er så karakteristisk, ikke mindst i det klassiske repertoire og i Nytårskoncertrepertoiret med Strauss' valse mm.
Ønsket om at udfylde enhver tone til bristepunktet med klang, gør også at man oplever, at der er uendeligt med tid at komme rundt i hjørnerne i de mest halsbrækkende passager. F.eks. husker jeg, at jeg i ouverturen til *Figaros Bryllup* havde fornemmelsen af at, ottendedelsløbene nærmest gik i slowmotion, og at jeg havde masser af tid til både positions- og strengeskift. Herrlich!"

John Ehde

Fortidens MESTRE

JACOB GADE II

af Toke Lund Christiansen

NEW YORK

Kort efter sin ankomst til New York fik Jacob Gade ansættelse ved storbiografen Capitols symfoniorkester, og efter en konkurrence blandt adskillige hundrede deltagere sikrede han sig en af de to ledige pladser i National Symphony Orchestras primoviolingruppe. Her spillede Gade i to år under dirigenterne Bodanzky og Willem Mengelberg. I 1921 tog Jacob Gade og hans kone Mimi til Danmark på ferie, men først udskød de tilbagerejsen til USA, og så valgte de i at blive i København.

PALADSTEATRET

Der havde i 1921 været kræfter i gang for at ansætte Gade som leder af Paladsteatrets orkester, og med hans erfaringer fra Capitolbiografen N.Y. mente man, og med rette, at han ville være den helt rigtige mand til opgaven. Han skulle have de bedste musikere, og der var mange ledige og dygtige folk. I juni, året før, havde man afskaffet orkestermusikken i Kinopalæet, og Det Ny Teater, Dagmar Teatret og på Folketeatret havde alle strøget mellemaktsmusikken og opsagt deres musikere.
Paladsteatret var bygget efter amerikansk målestok og havde plads til 2.500 mennesker. Ved åbningspremieren i 1918 havde et 30-mands stort orkester underholdt før, under og efter forevisningen. Nu blev Jacob Gade sat i spidsen for orkestret, som talte adskillige af datidens mest betydelige musikere. Man kunne på skift opleve en trio af fremragende cellister: Louis Jensen (der af Pablo Casals blev fremhævet for sin smukke tone), Thomas Jensen, der i årene fremover skulle blive sin generations ledende danske dirigent samt Siegfried Salomon, der også var cellokoncertmester i Det Kgl. Kapel, og som komponerede både kammer- og orkestermusik. Der var i øvrigt flere af musikerne, der passede både biograftjenesten og den kongelige teatermusik. Blandt de øvrige strygere finder vi to navne, der siden som dirigenter fik betydning i det danske musikliv, Launy Grøndahl og Martellius Lundquist.
Den da kun 18-årige Carlo Andersen, der senere blev kongelig koncertmester og en efterspurgt solist, ledede violinerne fra førstepult assisteret af en anden kapelmusikus, Peder Lynged. Ved det vigtige orkesterklaver sad komponisten Walter Schrøder, som efter tiden ved Palads og resten af sin karriere fulgte videre med Jacob Gade - først til National Scala og siden til Folketeatret. Intet under, at Paladsteatrets 24 mands ensemble blev betegnet som det bedste i byen efter Det Kgl. Kapel.
Men Paladsteatret var ingen koncertsal. For at kunne skabe de rigtige stemninger af romantik, uhygge, idyl, eller hvad der nu måtte være brug for under forestillingerne, måtte Gade tilrettelægge filmmusikken. Han har selv fortalt om denne specielle teknik: "Jeg lader den (filmen) køre to gange for mig. Første gang noterer jeg blot ned i store træk, hvordan de vekslende stemninger og følelser skifter og følger efter hinanden i billederne. Jeg går så hjem og finder musik frem, der passer til dels de forskellige miljøer, dels (og navnlig) de sjælelige rørelser. Så ser jeg filmen en gang til, og mens den kører, noterer jeg så ned, hvor længe de forskellige afsnit varer. Efter så at have samlet den musik, jeg mener at skulle bruge, har vi en orkesterprøve…". Gade kunne også fortælle om "særlige effekter" så som lyden af vandfald, kanontorden eller et brusende tog; alt dette måtte orkestrets slagtøjsfolk også fremmane. Ofte var der brug for en mere smidig tilpasning, end allerede eksisterende musik kunne imødekomme, og derfor skrev Gade også to samlinger af brugsmusik (Kino-musik I og II), der med elastik i kompositionerne kunne forkortes og strækkes efter behov. Men orkestret havde også sin egen fremtræden, og her opførte man populære ouverturer, operafantasier, wienertoner og naturligvis også H.C. Lumbyes kompositioner. Ved særlige lejligheder komponerede Jacob Gade selv musikken.

TANGO JALOUSIE

Jacob Gades *Tango Jalousie* er sommetider blevet kaldt et "lykkekast" (Robert Naur i Politiken). Men var den i grunden ikke mere en sublimering af hans utrættelige arbejde med at skrive populærmusik i mange forskellige former? Dertil kom, at hans orkester på Palads-Teatret måske nok var lille i forhold til, hvad han havde oplevet i New York, men til gengæld var det et kunstnerisk personale der, hvad musikalitet og initiativ angår, næppe har haft sin lige siden. Tre af musikerne var kommende betydelige dirigenter, andre tre komponerede i stort format, både hvad former og instrumentation angår, og som instrumentalister betragtet var han omgivet af nogle Det Kgl. Kapels bedste folk. Det var ikke noget helt almindeligt biograforkester, og Gade må i denne kreds have fået et meget inspirerende mod- og medspil til sine kompositioner og arrangementer.
Der hersker ikke så få myter omkring tilblivelsen af Tango Jalousie. Dem vender vi tilbage til i det kommende nummer af Kapelmesteren, men sikkert er det, at for Jacob Gade betød "den udødelige tango" et vendepunkt i hans liv.

jazz klummen

NYT HUS - NYE STUDERENDE

af Anders Mogensen

Ved siden af at være kapelmester og sideman for bl.a. jazzlegender som saxofonisten Jerry Bergonzi og trompetisten Tim Hagans ernærer jeg mig ved at være docent og koordinator ved Syddansk Musikkonservatorium i Odense.

Vi er flyttet i nye skønne lokaler i det nye musikhus Odeon. Tidligere var konservatoriet placeret overfor misbrugscentret i Odense. Nu er vi kommet ned i centrum af byen med lokaler bygget efter alle kunstens regler.

Vi har i januar afsluttet fem hektiske dage med optagelsesprøver på vores rytmiske linje, som har tonet rent flag overfor ansøgeren: Her underviser vi i jazz! Og modsat RMC (København) afprøver vi alle ansøgere i hørelære, teori, sammenspil, imitation og prima vista foruden ansøgerens egen koncertdel. Ansøgere er blandet: fra Luleå i Nordsverige til Slovakiet har vi ansøgere. Alle er engageret og de fleste også velforberedte. Men for nogen glipper det også, hvilket for mig er en gåde. Hvor er deres selvkritik? På vores hjemmeside er det klart forklaret, hvilket niveau vi forventer i diverse bifag. Alligevel dukker der ansøgere op, som ikke kan becifringer, imitation eller gør sig særlig godt i sammenspilsprøven, hvor det forventes, at man har overskud til interplay! Måske et af de mest essentielle skills i netop jazz!

Det er ikke så meget i forhold til et konservatorieforløb, jeg undrer mig over denne mangel på forberedelse, men mere på om ansøgeren har gjort sig dybere tanker om, hvad der forventes af én som levebrødsmusiker, kapelmester eller som varetager af undervisning af næste generation af musikere.

En sådan uge sætter tankerne i gang hos mig, først og fremmest i forhold til hvordan undervisningen er på landets Musikalske grundkurser? Og i det hele taget talentplejen.

Og hele diskussionen om, hvornår man er kunstner, presser sig også på i min hjerne!

Jeg ved godt, hvor jeg selv står: I min egen forberedelse til diverse orkestre, turneer eller indspilninger fokuserer jeg 100% på noget non kreativt! Jeg øver konsekvent på noget, jeg ikke kan - og jo mere jeg øver, jo mere finder jeg ud af, at jeg ikke kan - jeg elsker det! Jeg ville ønske denne drivkraft kunne stadfæste sig hos ungdommen! Så tror jeg, vi ville se nogle fantastiske musikere i fremtiden.

RIGETS MILITÆR-MUSIKALSKE TILSTAND

kapelmester
Ib Glindemann, Langeland

Indlægget blev bragt i Jyllands-Posten d. 29. oktober. 2017.

Et nyt forsvarsforlig er under opsejling, og det siges, at militærbudgettet bliver forøget. Alligevel har det længe forlydt, at et af landets tre tilbageværende professionelle musikkorps skulle nedlægges. Dette forslag er imidlertid netop skrevet ud af regeringens seneste forhandlingsudspil, men det betyder ingenlunde, at alt er i orden.

Engang, da landet var fattigere, havde stort set hver kaserne et tilsluttet musikkorps. F.eks. var de to fremragende musikbrødre Ivan og Max Leth sønner af dirigenten for korpset i Slagelse. Dog, forstår man, skal denne budgetforøgelse først og fremmest tjene til afskrækkelse og magtdemonstration. En slags teatertorden. Ville det så ikke være på sin plads langt om længe at fylde velklingende musik i orkestergraven?

I sin instrumentationslære fra 1894 skriver komponisten, direktør for Konservatoriet, Otto Malling idet han sammenligner med udlandet: "Det ligger i Sagens Natur, at militære Musikcorpser af disse besætninger ikke kan afgive nogen fuldt tilfredsstillende Virkning." Her hentyder han til den, den dag i dag benyttede "hornmusik". Han skriver videre om en ønskelig tilslutning af flere instrumenter til ensemblerne: "Dette er uundgåelig nødvendig til opnåelsen af en tilfredsstillende Totalklang, og det må i høj grad ønskes, at vore militære Musikcorpser i den Henseende må undergå en Reform. Kun Den Kgl. Livgarde besidder en besætning, som ganske vist ingenlunde er så fuldtallig som ønskelig."

Dette blev altså skrevet for 123 år siden, og siden er det kun gået den forkerte vej med militærmusikken. Samtidig har vi en statsminister, der proklamerer, at det går virkelig godt med økonomien. Er det ikke på tide at få styrket militærmusikken i stedet for som hidtil at lade sig styre af rygmarvsreaktioner og sparetankegange, der gennem årene har medført en gradvis reducering af ensemblerne? Hvis vi således glæder os over, at ingen af ensemblerne skal nedlægges, svarer det altså til at glæde sig over, at tingene ikke er, som de burde være.
Udvid i stedet militærmusikken, der må siges at være noget af det mere livgivende i den verden, således at ensemblerne får en "tilfredsstillende totalklang".

Kære politikere: Overrask os, gør gode tider festligere!

MEDLEMMERNE anbefaler

Mikkel Rønnow anbefaler:

"Alle kender ABBA, de fleste kender CHESS, men ikke alle ved, at Benny Andersson & Björn Ulvaeus i 1994 skrev musicalen **Kristina från Duvemåla,** som blev uropført på Malmö Opera.
Hvis man endnu ikke har hørt dette vidunderlige værk, så sæt 3 timer af og nyd 3 cd'er fulde af symfonisk musicalmusik med et lækkert touch af svensk folkemusik, ABBA-pop og nogle af Skandinaviens største musicalstemmer med uforlignelige Helen Sjöholm i spidsen som Kristina - den unge kvinde som gifter sig med Karl Oskar fra nabogården.
Og ja, det er ham, hun er med barn igen med…"

Anders Mogensen anbefaler:

"Jeg synes denne plade med den fantastiske saxofonist **Walt Weiskopf** - relativt ukendt navn i Danmark - er en fantastisk udgivelse, fordi den viser hvor dansk jazz står anno 2018! Den ligger på Apple Music under Walt Weiskopf European Quartet".

Maria Badstue anbefaler:

"Jeg vil varmt anbefale at lytte til Det Norske Solistkors nyeste CD `AS DREAMS´ med musik af Lachenmann, Saariaho, Xenakis og ikke mindst Per Nørgaards Drømmesange. Dirigent Grete Pedersen.
Det er en fabelagtig CD!"

John Ehde anbefaler:

Jeg vil gerne anbefale en yderst læseværdig og underholdende bog: **George Antheil, Bad Boy of Music** "Antheil (1900-1959) var pianist og komponist, måske mest kendt for sin *Ballet Mécanique* for en masse klaverer og slagtøj, men også for symfonier og filmmusik. Han var gennem mange år ansat som filmmusikkomponist i Hollywood, men lavede også en opsigtsvækkende karriere som pianist i Europa i 1920erne. Antheil fortæller meget levende og underholdende om førkrigstidens Europa, euforiske musikaftner i Paris og sit venskab med Stravinskij, Hemmingway, Stokowski og mange flere. Det er som at blive "inviteret indenfor" i en anden tid, og man bliver næsten ked af, at man ikke måtte være med den gang, det var for alvor, det her med musik!" (Bogen bliver anmeldt af Georg Metz i sommerbladet).

Ove Krüger anbefaler:

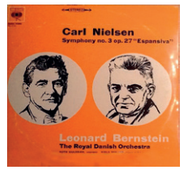

"Selv om nogle sikkert på Youtube har set og hørt optagelsen af **Carl Nielsens *Espansiva*** fra 1965 i det herlige palæ i Bredgade, som salig Bruno Walter regnede for Nordeuropas bedste koncertsal, lønner det sig bestemt at opleve Bernstein midt i sin karriere. Optagelsen viser, hvor lynsnart han evnede at identificere sig med et for ham indtil da nyt stykke musik og iøvrigt hele hans karakteristiske dynamiske tilgang.

Desuden kan man komme på sporet af hans spændvidde ved også på Youtube at finde hans afklarede og indadvendte udgave af **Mozarts** overjordiske **Ave Verum Corpus** fra en af Bayerns skønne kirker. Denne optagelse fandt sted et halvt år før hans død."

Susanne Vibæk anbefaler:

Så Tag Mit Hjerte med DR Pigekoret
Tekst Tove Ditlevsen, Musik Michael Bojesen
"Jeg vender ofte tilbage til smukke sange og dygtige sangere på YouTube.
Jeg faldt for nylig over denne skønne melodi over Tove Ditlevsens **Så Tag Mit Hjerte**.
DR Pigekoret synger så smukt, og Michael Bojesen har lavet en helt rigtig og meget rørende melodi til teksten.
Jeg kan anbefale at lytte til mange af deres andre videoer, hvis man har et melankolsk og roligt øjeblik".

Stig Christensen anbefaler:

"Hvis du som jeg længes væk fra X-factor og Vild Med Dans, Danmarks deprimerende vejrudsigter og grå vinter, så lyt til **Katie Cardenals** dejlige **Taube på Spanska**.
Med sine hæse og til tider lidt "i underkanten-fortolkninger" af den svenske sangskat tilsat cubansk frisind og trompetisme bringer hun i hvertfald lidt varme og sol ind i min stue.

Og så demonstrerer denne cd iøvrigt, hvor langtidsholdbar Taube's sange er."

I DE SIDSTE 2 NUMRE AF KAPELMESTEREN SKREV CLAUS MØLLER OM MÅLSÆTNINGSADFÆRD OG PROBLEMLØSNINGSADFÆRD, SOM ER TO AF DE TRE FORMER FOR ADFÆRD, DER ER DE BASALE ELEMENTER I LEDELSE. HER VIL HAN BESKRIVE DEN TREDJE FORM:

KOMMUNIKATIONS-ADFÆRD

af Claus Møller

Ledelse er et samspil mellem mennesker, som ønsker at nå fælles mål med fælles midler. Det kræver særlig viden om metoder til at definere og løse problemer, implementere løsninger og kommunikere. Ledelse udøves således af mennesker, individuelt eller som gruppe, og essensen af ledelse er den enkeltes ledelsesadfærd. **Ledelsesadfærd** udøves, når en person i samspil med andre relevante personer finder ud af, *hvor man skal hen* (**målsætningsadfærd**), *hvordan man kommer derhen* og løser de problemer, der opstår undervejs (**problemløsningsadfærd**) og *kommunikerer, så alle involverede har samme billede af mål og midler i processen* **(kommunikationsadfærd).**

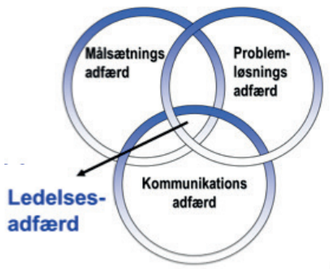

Kommunikationssadfærd

Der er behov for en fælles forståelse af, hvor vi gerne vil hen, og hvordan vi kommer der. Det er derfor nødvendigt at have et sprog, som gør det muligt for alle involverede at kommunikere om fælles mål og midler. Ledelse handler om interaktion - om at påvirke andre og modtage impulser fra andre.

En forudsætning for at mennesker kan forstå hinanden og kommunikere er, at de vælger at tale samme sprog – engelsk, dansk eller japansk. På samme vis kan man sige, at kommunikation om mål og midler kan finde sted ved, at man vælger ét af følgende 3 typer "ledelsessprog".

Beslutningssprog kan med fordel vælges, når en gruppe er sammen for at træffe en beslutning og måske er under tidspres for at komme videre. Sproget er konkret og fakta-orienteret og anvendes til at beskrive og diskutere mulige effektive løsninger og vælge en af dem. Al hygge- og pølsesnak er fjernet. En parallel kan med lidt god vilje trækkes til "timeout" i håndbold, hvor der ikke er tid til udenomssnak.

Adfærdssprog har til formål at påvirke adfærd: individuel, gruppemæssig, organisatorisk, politisk, social eller en hvilken som helst form for menneskelig adfærd. Gode ledere (og dirigenter, lærere, læger og foredragsholdere) er følelsesmæssigt intelligente. De kan inspirere andre gennem den måde, de kommunikerer på, og det sprog, de anvender. De bedste ledere er ikke kun fagligt dygtige specialister. De har også gode **menneskekundskaber,** intuition og empatiske evner. De prøver virkelig at forstå dem, de kommunikerer med: deres baggrund, ønsker, interesser, behov, uddannelse, ordforråd, viden og kunnen. De kommunikerer på en måde, som skaber værdi for de andre og får alle til at "spille med efter de samme noder". De mobiliserer positiv energi og får det bedste frem i andre. De undgår at tale hen over hovedet på andre ved at tale et for fagligt/teknisk/indforstået sprog. De ser på dem, de taler med. De viser stor opmærksomhed og lytter virkelig for at forstå – ikke kun for at give et hurtigt svar. Gode forhandlere og konfliktløsere ved også, at hvis der skal findes en løsning, skal der være noget i den for begge parter. Der skal opnås en vind/vind situation. Gode ledere har holdningen: "Jeg er ok/du er ok" – selvom vi ikke er enige om alt.

Systemsprog har til formål at få systemerne til at tale sammen, at harmonisere dem og regulere interaktionen med omgivelserne. Det bliver stadig mere vigtigt i en verden, hvor teknologien udvikler sig med stormskridt, og behovet for hurtigt at forstå hinandens systemer bliver større. Det gælder f.eks., hvis to virksomheder med forskellige it-systemer skal sammenlægges, hvis en koncert skal afholdes i et fremmed land, og man må vide, om de særlige krav til lys-, strøm-, akustik- og lydforhold kan imødekommes lokalt, hvis man skal lave en PowerPoint præsentation for en stor forsamling og har særlige behov for PC projektor, trådløs mikrofon til taler og interaktion med deltagerne, internetadgang, lydanlæg, scene, etc.

7 GODE REGLER FOR KOMMUNIKATIONSADFÆRD

1. Skab et fælles sprog - lav en "firmaordbog"

Den kan f.eks. indeholde **Ledelsessprog** (definition af ord og koncepter som: Mål, mission, vision, kultur, værdi, strategi, taktik, politik, ledelse, delegering, loyalitet, ansvar, produktivitet, kvalitet, interessent, disruption). Et **virksomheds-/branche-specifikt ordforråd** (mange organisationer og teams har et indforstået sprog, som det kan være svært for nye medarbejdere at komme ind i - ofte med tre-bogstavsforkortelser). **Politikker/retningslinjer og værdier** (de mest effektive organisationer i verden har det til fælles, at de på et meget tidligt tidspunkt har etableret spilleregler og værdier. Det er "næsten ligegyldigt" hvilke, der skal blot være spilleregler, som i sportens og i musikkens verden. Der behøver ikke at være så mange og så stramme regler. Men dem, der er, skal følges. Man skal vide, hvad der giver "gult eller rødt kort").

2. Aftal ABC ansvar og opgaver

A opgaver kan udføres uden at spørge og uden at rapportere, når opgaven er udført. **B opgaver** kan udføres uden at spørge, men kræver, at der rapporteres, når opgaven er fuldført. **C opgaver** kan ikke udføres, uden chefen har givet ok.

Det vil forbedre kommunikationen mellem ledelse, medarbejdere og kolleger at klarlægge præcist hvem, der er ansvarlig for hvad. Mange kommunikationsproblemer opstår, fordi ABC ansvar og opgaver ikke er på plads. Diskuter og bliv enige om ABC ansvar, så snart du får en ny chef, medarbejder eller kollega. Fastlæggelse af ABC ansvar kan være med til at skabe tillid. A opgaver repræsenterer den højeste tillid, B opgaver et mellemniveau af tillid, mens C opgaver repræsenterer det laveste tillidsniveau i forholdet mellem chef og medarbejder.

I et nyt arbejdsforhold ser forholdet mellem den ansattes opgaver typisk således ud

I et **nyt arbejdsforhold** er der typisk få A opgaver, en lidt højere procentdel B opgaver, og de fleste opgaver er C opgaver. Efterhånden som tilliden mellem chef og medarbejder opbygges, bliver nogle C opgaver til B opgaver, og nogle B opgaver bliver til A opgaver

Når der er tillid mellem chef og medarbejder ser forholdet mellem den erfarne medarbejders opgaver typisk således ud

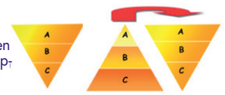

At vende på trekanten fører til: Bedre tidsudnyttelse for alle, mere tid for lederen til ledelsesarbejde, større tillid mellem chef og medarbejder, større selvværd for medarbejderen, mere effektiv delegering og bedre præstationer generelt.

3. Anvend "360 grader kommunikation"

Før du foretager en væsentlig handling, der berører og påvirker andre menneskers hverdag, planer og/eller aktiviteter, så spørg dig selv: "Hvem bør vide, hvad jeg skal til at gøre?". Det vil f.eks. være en god idé at orientere medarbejderne om, at virksomheden på søndag indrykker en annonce, hvor man søger en ny mellemleder eller planlægger en organisations omlægning – i stedet for at de ansatte først får nyheden gennem pressen. *360 grader kommunikation* er særlig vigtig i situationer, hvor de berørte ikke har nogen chance for at regne ud, hvad du er i gang med at gøre – og/eller du foretager ændringer, som er i strid med hidtil gældende rutiner, praksis og aftaler.

4. Afstem billeder

Mange kommunikationsproblemer opstår, fordi mennesker ikke har samme billede af situationen. Få en "kvittering" for at modtageren har forstået budskabet. At gentage budskabet sikrer ikke, at modtageren har forstået det. Selvom modtageren svarer "ja" på spørgsmål som: *Forstår I hvad jeg mener? Har jeg udtrykt mig klart nok?* er der ingen garanti for, at modtageren har forstået. Specielt når der er tale om opgaver, hvor det er uhyre vigtigt, at der ikke laves fejl (fordi det kan medføre betydelige økonomiske tab eller sætte folks liv og helbred i fare) – er det vigtigt, at det er modtageren, der forklarer, hvordan de har forstået opgaven. Hvis kaptajnen på et skib giver ordren: "Styrbord 10 grader", svarer den, der står ved roret, "styrbord 10 grader". En god generel regel er, at uddelegering af større og vigtige opgaver bør ske skriftligt. Det gælder også ordreafgivelse/-modtagelse. De fleste fejl og misforståelser sker ved mundtlig kommunikation.

5. Skab en fælles kommunikationsramme

Etabler en kommunikationsramme med retningslinjer for, **Hvordan** vi kommunikerer (valg af media: telefon, SMS, Skype, direkte personlig kontakt), **Hvornår** vi kommunikerer (hyppighed, hvornår er man til rådighed, kan chef/medarbejdere kontakte hinanden uden for arbejdstiden?). Hvordan vores **møder** styres effektivt (møder opfattes af mange som tidsspilde, fordi: de ikke tages alvorligt; folk kommer for sent og går til gengæld lidt for tidligt *for ikke at komme for sent til det næste møde;* der er ingen klar agenda, eller der er for mange punkter på agendaen – så resten må *udskydes til næste møde;* der aftales ikke præcist, hvad der efter mødet skal gøres, af hvem og inden hvornår; der er ingen ordstyrer, der sikrer at dagsordenen følges, og at der træffes beslutninger omkring hvert punkt. Hvordan vi kommunikerer effektivt via **e-mail** (i mange tilfælde arbejder e-mails imod og ikke for virksomheden og dens ansatte. Der bør udarbejdes regler for og undervises i, hvordan man skriver e-mails, besvarer dem, arkiverer dem, etc.). *Det vil jeg give et bud på i en senere artikel.*

6. Udøv "One Minute Management"

Mange kommunikations- og motivationsproblemer opstår, fordi ledere ikke tager sig tid til at anerkende en god indsats og demonstrere interesse for deres medarbejdere. Gør det til en vane at investere "et minut" (et øjeblik) hver dag i alle mennesker, der rapporterer til dig. Mange dårlige ledere er på vagt for at "gribe medarbejderne i at gøre noget forkert". For at få det bedste frem i medarbejdere (samlever, børn, venner, elever) er det noget smartere at udvise holdningen og adfærden "grib medarbejderne i at gøre noget godt".

7. Samstem alles indsats

Det er afgørende for motivationen og effektiviteten, at mennesker i et team klart kan se deres rolle i helheden, og at de trækker i samme retning. Gør det til en vane at kommunikere hyppigt med dine medarbejdere omkring fælles mål og midler. Fortæl løbende alle involverede, hvad deres rolle er – og hvordan og hvorfor deres indsats er vigtig.

I de følgende numre af Kapelmesteren vil Claus give flere værktøjer omkring ledelse og personlig udvikling.

Kapelmesterforeningen og Claus Møller har indgået en aftale om, at foreningens medlemmer kan tage hans tests (i bl.a. følelsesmæssig intelligens) og erhverve hans bøger og koncepter til en meget favorabel pris. KMF giver tilskud hertil

cm@clausmoller.com
www.clausmoller.com

NYE UDGIVELSER

JØRGEN LAURITSEN - NY CD

Den Androgyne Lufthavn

Musik Jørgen Lauritsen, digte Simon Grotrian, indtalt af Thure Lindhardt.
"Simon Grotrians digte er ekspressive og stærkt personlige i stil og udtryk.
Musikken spænder over utallige kombinationer fra strygeorkester til køleskab, fra klaver til vandrestøvler, fra freejazz til minimalismer, krydret med feltoptagelser fra Cambodia, Milano og København.
Thure Lindhardts fortolkning tilføjer det sidste lag i fortællingen".
Pladeselskab Plantsounds.net download på iTunes.

FREDRIK LUNDIN – NY CD

5 Go Adventuring Again

Medvirkende: Fredrik Lundin, saxer. Tomasz Dabrowski, tp. Petter Hängsel, tb, synth. Joel Illerhag, bazantar og Anders Provis, el./ak. trm, perc.
"Med mit dansk/svensk/polske ensemble vender jeg tilbage til en lyd og en ensembletype meget lig den, jeg startede min karriere med på albummet Twilight Land fra 1986. Vi er 3 blæsere + bas og trommer, og det akkordinstrumentløse format giver mulighed for at kombinere en harmonisk helt åben musik med en tyk og farverig klang.
Med 5 Go Adventuring Again ønsker vi at fortælle historier, og vi vil gerne sætte lytterens indre filmfremviser i gang. Har man lyst til det, kan man lade sig inspirere af de beskrivelser, jeg har skrevet i albummets cover".
Albummet er tilgængelig online og på cd og LP. Stunt Records.

JAKOB HØGSBRO – NY CD

To Be or Not…

"Dette er min første udelukkende digitale udgivelse To Be or Not To Be. I ti numre spiller jeg solo, duo med den svenske basvirtuos Anders Jormin, og trio med Klavs Hovman på bas og Morten Ærø på trommer. De små besætninger giver et luftigt lydbillede med masser af plads til legende indfald.
Genremæssigt er der strejf af både nordiske og arabiske folketoner og inspiration fra dansens og naturens verden. Det er jazz, og det skulle gerne smyge sig om ørerne og varme sjælen på en gråkold vinterdag.
Til daglig laver jeg masser af musik med børn, dygtige amatører, professionelle og andet godtfolk. Et af de steder, jeg får min energi, er i studiet. Derfor har den nye udgivelse været et must, selv om skiftet til det rent digitale format er noget af en omvæltning. Det føles meget underligt ikke at have en cd i hånden, når alt er indspillet, mixet og masteret. Men cd'ens endeligt skal ikke ødelægge min lyst til at forevige min musik. For at være eller ikke være, må jeg bare indspille".
Musikken kan findes på blandt andet iTunes, Spotify og Tidal.

FINN SAVERY - NY CD

Finn Savery Selection

Medvirkende:
Jan Sommer, guitar.
Xenia Savery, violin.
Sara Blankholm, violin. Mette Thykier viola. Niels Ullner, cello.
"I cd'ens første og længste værk *Kvintet for guitar og strygekvartet* (1993) høres alle fem i alle tre satser, mens de i *Den forvandlede Prinsesse* (1956) høres både samlet og i forskellige mindre kombinationer.
Zig Zag (1998) og *Sommer-Sats* (1992) er begge for strygekvartet, *Et vejr - skiftende* (2013) er et duo værk for violin og guitar. Dertil så også *Suite for Violin Solo* (1960).
CD`en er blevet til i forlængelse af flere års inspirerende samarbejde med musikmiljøet i Frederikssund og Jægerspris".
Min CD er udkommet oktober 2017 og distribueres af Gateway Music.

JEAN ZEDERKOPFF – NY NODEUDGIVELSE

New Compositions

"Igennem årene har jeg komponeret en del musik, og nu udgiver jeg 100 af mine seneste kompositioner i en nodebog i ønsket om, at andre kan få glæde af den. Til otte af melodierne er der tekster. Fem af disse er skrevet af Helle Hansen, og tre er skrevet af Liza Freeman. Melodierne er melodiske, og akkorderne har et naturligt forløb.
Jeg har forsøgt at forene melodi og harmoni således, at der opstår en form for harmonisk kontrapunkt mellem akkordernes grundtoner og melodiføringen".
Bogen er på 122 sider, A4 og med dobbelt spiral og udkom december 2017 på *forlaget@kahrius.dk*
Bogen kan også købes hos Jean Zederkopff jehe@privat.dk